

Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)

Structure and Curriculum of Two-Year Degree Programme

Postgraduate Programme of Pali

M.A. in Pali

Board of Studies in Pali

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

w.e.f. June, 2023

(In Accordance with NEP-2020)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)
Academic Year: 2023-24

Review Statement

The NEP CELL reviewed the Curriculum of **M.A. in Pali** Programme to be effective from the **Academic Year 2023-24**. It was found that, the structure is as per the NEP-2020 guidelines of Govt. of Maharashtra.

Date: 09/08/2023

Place: Latur

NEP CELL
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः ॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

CERTIFICATE

I hereby certify that the documents attached are the Bonafide copies of the Curriculum of **M.A. Pali** Programme to be effective from the **Academic Year 2023-24.**

Date: 14/07/2023

Place: Latur

Dr. Suresh Sonone
Chairperson
Board of Studies in Pali
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Members of Board of Studies in the Subject Pali
Under the Faculty of Arts

Sr. No.	Name	Designation	In position
1	Prof. (Dr.) Suresh Sonone Department of Pali, Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur (Autonomous)	Chairperson	HoD
2	(Dr.) V. H. Chourpagar Samyak, Uttam Nagar, Yashoda Chowk, Amrawati	Member	V.C. Nominee
3	Dr. Snigdha Sadaphale Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya, Dikshabhumi, Chandrapur	Member	Academic Council Nominee
4	Dr. Dhammadeep Wankhede Department of Pali Gulbarga University, Kalburgi (Karnatak)	Member	Expert from outside for Special Course
5	Dr. Ravindra Ghosale Goldan City, Argale Mala Sangamner, Ahamadnagar	Member	Expert from outside for Special Course
6	Miss. Sneha Suresh Sonwane Department of Pali, Dr. Babasaheb Marathwada University, Aurangabad	Member	Expert from Industry
7	Dr. Krishna Kumar Navin Department of Pali, Magad University, Budhagaya	Member	P.G. Alumni
8	Dr. Bhimrao Patil Department of Pali, Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur (Autonomous)	Member	Member from same Department
9		Member	Member from same Department
10		Member	Member from same Department

From the Desk of the Chairperson...

The Department of Pali, a single faculty department has been functioning since June 1988, under the headship of Dr. S.M. Sonone. Pali language and literature inculcates a source of morality in the students. Ethical and Moral judgements are at the base of the syllabus. Freedom, Equality, Justice, Fraternity and World peace are at the centre of Pali Language Literature. Three fold refuge TRISHARAN, the five Percepts PANCHSHEEL, Four noble truths (Ashtangik Marg ani Patticca Samppada) and dependent origination, theories of evolution, rebirth doctrine of anattamwad, decency, chastity, ethical and moral approach, compassion, a transcendent state, freedom from lust are the ways of human elevation which establish peace, happiness, satisfaction, freedom from troubles and turns this materialistic world into and through this subject culture, history, autobiographies, language and literature of the ancient India. The Philosophic principles laid in Pali literature are ever guiding to the human role since the origin of Lord Buddha. Every year as a Pali Department organizes a study tour to various religious places in India. The Department also promotes students to use pali language for communication not more to study as the classic language.

Dr. Suresh Sonone

Chairperson

Board of Studies in Commercial and Mercantile Law

॥ आर्यो ह तमसो ज्योतिः ॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of English
Index**

Sr. No.	Content	Page No.
1	Structure of Two-Year Degree Programme	1
2	Abbreviations	2
3	Courses and Credits	3
4	Programme Outcomes (POs) for M.A. Programme	4
5	Programme Specific Outcomes (PSOs) for M.A. English	5
6	Curriculum	
	Semester-I	
	MMC-I :	
	MMC-II :	
	MMC-III	
	MEC-I(A) OR MEC-I(B)	
	RMC :	
	Semester - II	
	MMC-IV :	
	MMC-V :	
	MMC-VI	
	MEC-II(A) OR MEC-II(B) ॥ आर्यो ह तमसो ज्योतिः ॥	
	OJT/ Field Project :	
7	Extra Credit Activities	
8	Examination Framework (Autonomous)	
9	Semester End Examination Paper Pattern	

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)**

Department of Pali

PG Skeleton in Accordance with NEP-2020

Illustrative Credit Distribution Structure for Two Year M.A./M.Com. Degree

Year Level	Sem	Major		RM	OJT/FP	RP	Cum. Cr	Marks	Degree
		Mandatory	Elective						
I 6.0	I	Major I 4Cr	MEC-I(A)	RMC 4Cr	NA	NA	20Cr	Theory: 1Cr=25M	PG Diploma (After 03 Year B.A. Degree)
		Major II 4Cr	OR						
		Major III 4Cr	MEC-I(B) 4Cr						
	II	Major IV 4Cr	MEC- II(A)	NA	OJT-14Cr /FP-I 4Cr	NA	20Cr	OJT/FP: 1Cr=25M	
		Major V 4Cr	OR						
		Major VI 4Cr	MEC- II(B) 4Cr						
Total	Major 24Cr	MEC 08Cr	RMC 04Cr	OJT/FP 04Cr	NA	40Cr			
II 6.5	III	Major VII 4Cr	MEC- III(A)	NA	NA	RP-I 4Cr	20Cr	RPI & RPII: 1Cr=25M	PG Degree (After 03 Year UG Degree)
		Major VIII 4Cr	OR						
		Major IX 4Cr	MEC- III(B) 4Cr						
	IV	Major X 4Cr	MEC- IV(A)	NA	NA	RP-II 6Cr	22Cr		
		Major XI 4Cr	OR						
		Major XII 4Cr	MEC- IV(B) 4Cr						
Total	Major 24 Cr	MEC 08 Cr	NA	NA	RP 10 Cr	42Cr			
Cum. Total of I & II Year	Major 48 Cr	MEC 16Cr	RMC 04Cr	OJT/FP 04Cr	RP 10Cr	40+42=82Cr		82 Credits	

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur**

(Autonomous)

Department of Pali

PG Skeleton in Accordance with NEP-2020

Illustrative Credit Distribution Structure for Two Year M.Sc. Degree

Year Level	Sem	Major		Lab Course	RM	OJT/FP	RP	Cum. Cr	Marks	Degree
		Mandatory	Elective							
I 6.0	I	Major I 3Cr	MEC I 3Cr	LC-I 1Cr	RMC 4Cr	NA	NA	20Cr	Theory: 1Cr=25M Lab Course: 1Cr=50M	PG Diploma (After 03 Year B.Sc. Degree)
		Major II 3Cr		LC-II 1Cr						
		Major III 3Cr		LC-III 1Cr LC-IV 1Cr						
	II	Major IV 3Cr	MEC II 3Cr	LC-V 1Cr	NA	OJT- 14Cr /FPI 4Cr	NA	20Cr	OJT/FP: 1Cr=25M	
Major V 3Cr	LC-VI 1Cr									
Major VI 3Cr	LC-VII 1Cr LC-VIII 1Cr									
Total	Major 18Cr	MEC 06Cr	LC-8Cr	RMC 04Cr	OJT/FP 04Cr	NA	40Cr			
Exit Option: PG Diploma with 40 Credits After 03 Year B.Sc. Degree										
II 6.5	III	Major VII 3Cr	MEC III 3Cr	LC-IX 1Cr	NA	NA	RP-I 4Cr	20Cr	RPI & RPII: 1Cr=25M	PG Degree (After 03 Year UG Degree)
		Major VIII 3Cr		LC-X 1Cr						
		Major IX 3Cr		LC-XI 1Cr LC-XII 1Cr						
	IV	Major X 3Cr	MEC IV 3Cr	LC-XIII 1Cr	NA	NA	RP-II 6Cr	22Cr		
Major XI 3Cr	LC-XIV 1Cr									
Major XII 3Cr	LC-XV 1Cr LC-XVI 1Cr									
Total	Major 18Cr	MEC 06Cr	LC-8Cr	NA	NA	RP 10 Cr	42Cr			
Cum. Total of I & II Year	Major 36Cr	MEC 12Cr	LC- 16Cr	RMC 04Cr	OJT/FP 04Cr	RP 10Cr	40+42=82Cr		82 Credits	
Exit Option: Two Years 04 Sem. PG Degree with 82 Credits After 03 Year UG Degree										

Abbreviations:

1. MMC : Major Mandatory Course
2. MEC : Major Elective Course
3. RMC : Research Methodology Course
4. OJT : On Job Training(Internship/Apprenticeship)
5. FP : Field Project
6. RP : Research Project
7. Cum. Cr : Cumulative Credit

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur**

**(Autonomous)
Faculty of Arts
Department of Pali
M. A. in Pali**

Year & Level	Semester	Course Code	Course Title	Credits	No. of Hrs.	
I 6.0	I	Code MMC-I	पाली भाषा साहित्य व विचारवंत	04	60	
		Code MMC-II	प्रायोगिक पाली व्याकरण	04	60	
		Code MMC-III	निवडक कथा सुत्त	04	60	
		Code MEC-I (A) OR Code MEC-I(B)	निवडक गाथा सुत्त OR बुध्द आणि त्यांचा धम्म	04	60	
		Code RMC	Research Methodology	04	60	
	Total Credits				20	
	II	Code MMC-IV	बौध्द संस्कृती	04	60	
		Code MMC-V	मिलिन्द पन्हो	04	60	
		Code MMC-VI	विशुध्दीमग्ग	04	60	
		Code MEC-II (A) OR Code MEC-II(B)	महापरिनिब्बान सुत्त OR धप्पलिपी आणि शिलालेख	04	60	
		Code FP-I	OJT / पर्यटन	04	60	
	Total Credits				20	
	Total Credits (Semester I & II)				40	

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Faculty of Arts**

Programme Outcomes (POs) for M.A./M.Com./M.Sc. Programme	
PO1	पालि भाषा काळ, उत्पत्ती प्रदेश, पालि भाषेचे साहित्य, शिलालेख, ताम्रपट, नाणे व विचारवंत इ. ची माहिती शिकवणे.
PO2	पालि भाषेत कौशल्य विकसित करणे.
PO3	पालि वर्णमाला, अंकमाला, शब्दाच्या जाती वस्तु वनस्पती, पशुपक्षी, वृक्ष, फळ, फुले, भाजीपाला, घर व कार्यालयीन विविध वस्तू स्थळे वाहने, दिवस, वार, महिने इ. माहिती देवून पालि भाषेत बोलणे शिकवणे
PO4	पालि साहित्यातील गाथा, कथा, सुत्त, शिकवणे.
PO5	पालि साहित्यातील, बौद्ध संस्कृतीची ओळख करून देणे.
PO6	पालि भाषा व साहित्यातील महत्वपूर्ण स्थळाचा अभ्यास करणे.
PO7	देश विदेशात पालि साहित्याचा निर्मिती प्रचार, प्रसार कसा झाला याचा अभ्यास करणे.

॥ आर्यो ह तमसो ज्योतिः ॥

**Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)**

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)**

Programme Specific Outcomes (PSOs) for M.A. Pali	
PSO No.	After Completion of this programme the students will be able to
PSO1	विद्यार्थ्यांना पालि भाषा काळ, उत्पत्ती, प्रदेश पालि भाषेचे साहित्य, शिलालेख, ताम्रपट, नाणे व विचारवंत इ. ची माहिती शिकता येते.
PSO2	विद्यार्थ्यांना पालि भाषेत कौशल्य विकसित करता येते.
PSO3	विद्यार्थ्यांना पालि वर्णमाला, अंकमाला, शब्दाच्या जाती, वस्तु, वनस्पती, पशु पक्षी, वृक्ष, फळे, फुले, भाजीपाला, घर व कार्यालयातील विविध वस्तु, स्थळे, वाहने, दिवस, वार, महिने इ. माहिती देवून पालि भाषेत बोलणे शिकता येते.
PSO4	विद्यार्थ्यांना पालि साहित्यातील गाथा, कथा, सुत्त, शिकता येते.
PSO5	विद्यार्थ्यांना पालि साहित्यातील बौद्ध संस्कृतीची ओळख करून घेतो.
PSO6	विद्यार्थ्यांना पालि भाषा व साहित्यातील महत्वपूर्ण स्थळाचा अभ्यास करता येतो.
PSO7	देश विदेशात पालि साहित्याचा निर्मिती प्रचार, प्रसार कसा झाला याचा अभ्यास करता येतो.

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Semester - First

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur

(Autonomous)

Department of Pali

Course Type: Major-I

Course Title: पालि भाषा, साहित्य व विचारवंत

Course Code:601PAL1101

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

LO 1. पालि भाषा-भाषेचा काळ, भूप्रदेश, पालि भाषेची उत्पत्ती, इतर भाषेशी तुलना इ. माहिती शिकवणे.

LO 2. पालि साहित्य, पालि साहित्याचे प्रकार व वर्गीकरण इ. माहिती शिकवणे.

LO 3. पालि साहित्यातील विचारवंत, त्यांचे विचार, जीवन व कार्य इ. माहिती शिकवणे.

LO 4. शिलालेख, ताम्रपट, नाणे, शिकके, प्राचीन चलन, इ. माहिती शिकवणे.

LO 5. पालि भाषेचा इतिहास, प्रवास, उदय, अस्त व पुनर्वोदय इ. माहिती शिकवणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

CO 1. पालि भाषेचा काळ, भूप्रदेश, पालि भाषेची उत्पत्ती, इतर भाषेशी तुलना इ. माहिती शिकण्यास मिळते.

CO 2. पालि साहित्य, पालि साहित्याचे प्रकार व वर्गीकरण इ. माहिती शिकण्यास मिळते.

CO 3. पालि साहित्यातील विचारवंत, त्यांचे विचार, जीवन व कार्य इ. माहिती शिकण्यास मिळते.

CO 4. शिलालेख, ताम्रपट, नाणे, शिकके, प्राचीन चलन, इ. माहिती शिकण्यास मिळते.

CO 5. पालि भाषेचा इतिहास, प्रवास, उदय, अस्त व पुनर्वोदय इ. माहिती शिकण्यास मिळते.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	उत्पत्ती	
	Unit Outcomes: UO 1. पालि भाषेची उत्पत्ती, पालिच्या भूप्रदेश UO 2. पालि भाषेचा पहिल्या तीन संगीती UO 3. देश विदेशात पालि साहित्याचा प्रसार	
II	वर्गीकरण	
	Unit Outcome: Unit Outcomes: UO 1. पालि साहित्य, पालि साहित्याचे वर्गीकरण, त्रिपिटक साहित्य, UO 2. १. सुत्तपिटक, २. विनयपिटक, ३. अभिधम्मपिटक UO 3. अनुपिटक साहित्य	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
III	अट्टकथा	
	Unit Outcome: UO 1. अट्टकथा साहित्य, वंश साहित्य, UO 2. शिलालेख साहित्य, धम्मलिपी, ताम्रपट, नाणे-शिकके, UO 3. विपस्सना आणि योगा	
IV	विचारवंत	
	Unit Outcome: UO 1. प्राचीन विचारवंत - बुध्दत्त, बुध्दघोष, असंग, वसुबंधू UO 2. आधुनिक विचारवंत- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, राहूल सांस्कृत्यायन, भदन्त आनंद कौसल्यायन, भिक्खू जगदीश कश्यप, भन्ते कृपाशरण, अनागारिक धम्मपाल, धर्मानंद कोसंबी	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्यय.
2. बौध्द संस्कृती, प्रा. डॉ. भागचंद जैन.
3. पालि तिपिटक परिचय, डॉ. विमलकिर्ती, नागपूर.
4. युट्यूबचॅनल - पालिमय महारष्ट्र
5. आधुनिक धम्मविचारवंत प्रा. डॉ. मालती बोधेले.
6. पालि भाषा व साहित्य, इंद्र चंद्र शास्त्री
7. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. राहूल सांस्कृत्ययन.

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur

(Autonomous)

Department of Pali

Course Type: Major-II

Course Title: प्रायोगिक पालि व्याकरण

Course Code:601PAL1102

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. विद्यार्थ्यांना वर्णमाला, अंकमाला, अट्टखडी, शब्द व शब्दांच्या जाती इ. प्राथमिक माहिती शिकवणे.
- LO 2. काळ, अव्यय, संधी, विभक्ती समास इ. माहिती विद्यार्थ्यांना शिकवणे.
- LO 3. पालि भाषेत वार, महिने, वाहने, स्थळे, कार्यालय, घर व कार्यालयातील विविध वस्तू, पशू-पक्षी, वृक्ष-वेली, फळे-फुले इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 4. शब्द साठा वाढवणे व वाक्य रचना करणे शिकवणे.
- LO 5. पालि भाषा लिहिणे, वाचणे, ऐकणे व बोलणे शिकवणे.
- LO 6. विद्यार्थ्यांना पालि भाषा व व्याकरण शिकवणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. विद्यार्थ्यांना वर्णमाला, अंकमाला, अट्टखडी, बाराखडी, शब्द व शब्दांच्या जाती इ. प्राथमिक माहिती शिकण्यास मिळते.
- CO 2. काळ, अव्यय, संधी, विभक्ती समास इ. माहिती विद्यार्थ्यांना शिकण्यास मिळते.
- CO 3. पालि भाषेत वार, महिने, वाहने, स्थळे, कार्यालय, घर व कार्यालयातील विविध वस्तू, पशू-पक्षी, वृक्ष-वेली, फळे-फुले इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
- CO 4. शब्द साठा वाढवणे व वाक्य रचना करता येते.
- CO 5. पालि भाषा लिहिणे, वाचणे, ऐकणे व बोलता येते.
- LO 6. विद्यार्थ्यांना पालि भाषा व व्याकरण शिकता येते.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	भाषा	
	Unit Outcomes: UO 1. व्याकरण परंपरा-कच्चायन, मोग्गलायन, पालि भाषा-संज्ञा, बोली भाषा, लिपी, व्याकरण, वर्णमाला, वर्ण परिवर्तन, अंकमाला, अट्टखडी वस्तू, स्थळे, रंग, फळे-भाज्या, आहार, पशू-पक्ष्यांची नावे, व्यवसाय, नातेसंबंध	
II	विभक्ती	
	Unit Outcome: UO 1. शब्दाच्या जाती, नामे व सर्वनाम, वचन, लिंग, काळ, क्रियापदे, धातू छोटे-छोटे वाक्य, विभक्ती, विभक्तीचे प्रकार, छोटे-छोटे वाक्य	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
III	अव्यय	
	Unit Outcome: UO 1. अव्यय अव्ययाचे प्रकार, कारक, तद्धीतांत आख्यात, कृदंत समास, समासाचे प्रकार, संधी, संधीचे प्रकार, पालिमध्ये छोटे-छोटे वाक्य	
IV	निबंध	
	Unit Outcome: UO 1. निबंध-भगवान बुद्ध, डॉ. बाबासाहेब, माझे जीवन, माझी आई, माझे वडील, माझे गाव, माझा देश, माझे आचार्य, माझे महाविद्यालय, पालि भाषा, आर्य सत्य आणि अष्टांगीक मार्ग.	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्यक्ष.
2. बौद्ध संस्कृती, प्रा. डॉ. भागचंद्र जैन.
3. पालि व्याकरण, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, अनु. गौतम शिंदे, नवी मुंबई
4. युट्यूबचॅनल - पालिमय महारष्ट्र
5. ३१ दिन में आवश्यक पालि, डॉ. भद्रंत आनंद कौशल्यपन्न

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur(Autonomous)

Department of Pali

Course Type: Major-III

Course Title: निवडक कथा-सुत्त

Course Code:601PAL1103

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि भाषेत प्रकरणे - पाठ, कथा, सुत्र, चरित्र इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 2. भाषा शैली, शिष्टाचार, संस्कृती इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 3. वाक्यप्रचार, संवाद, वृत्तांत इ.ची माहिती शिकवणे
- LO 4. पालि गद्य शैली शिकवणे.
- LO 5. पालि भाषेतील रूढी, प्रथा, परंपरा, शिष्टाचार इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 6. मूळ पालि, पाठ कथा-सुत्तवाचणे व त्यावर भाष्य करणे.
- LO 7. तथागताचा मूळ उपदेश शिकवणे

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. पालि भाषेत प्रकरणे - सुत्त, पाठ, कथा, चरित्र इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
- CO 2. भाषा शैली, शिष्टाचार, संस्कृती इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
- CO 3. वाक्यप्रचार, संवाद, वृत्तांत इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
- CO 4. पालि गद्य शैली समजते.
- CO 5. पालि भाषेतील रूढी, प्रथा, परंपरा, शिष्टाचार इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
- CO 6. मूळ पालि, पाठ कथा-सुत्तवाचून व त्यावर भाष्य करता येते.
- CO 7. तथागताचा मूळ उपदेश शिकता येतो.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	कथा सुत्त	
	Unit Outcomes: UO 1. रट्टपाल सुत्त, अंगुलिमाल सुत्तबोधीकथा (उदान)	
II	जातक कथा	
	UO 1. कुटवाणिज जातक, जवसकुण जातक, नक्खत्त जातक	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
III	गाथा	
	Unit Outcome: UO 1. सालेय सुत्त (मज्झिमनिकाय) भेसज्ज कथा (विनय पिटक भेसज्ज खंदक) मिगसाला सुत्त (अंगुत्तर निकाय)	
IV	सुत्त	
	Unit Outcome: UO 1. सत्त भरियया सुत्त, धम्मचक्कपवत्तन, सुत्त, वासेट्ट सुत्त, अभ्यास सहल आवश्यक आहे.	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्यय.
2. बौद्ध संस्कृती, प्रा. डॉ. भागचंद जैन.
3. युट्यूबर चैनल- पालिमय महारष्ट्र
4. जातक कथा, धम्मानंद कोसंबी
5. सुत्तनिपात प्रा.डॉ. सत्यपाल महाथेरो
6. दिघनिकाय, मा.श.मोरे औरंगाबाद
7. मज्झिमनिकाय मा श. मोरे औरंगाबाद
8. अंगुत्तर निकाय, मा. श. मोरे औरंगाबाद
9. विनय पिटक डॉ. राहूल सांकृत्यायन.
10. उदान प्रा.डॉ. सुभाष आठवले

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: MEC-1

Course Title: निवडक गाथा-सुत्त

Course Code:601PAL1201

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि भाषेत प्रकरणे –गाथा, सुत्र, चरित्र इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 2. भाषा शैली, शिष्टाचार, संस्कृती इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 3. वाक्यप्रचार, संवाद, वृत्तांत इ.ची माहिती शिकवणे
- LO 4. पालि पद्य शैली शिकवणे.
- LO 5. पालि भाषेतील रूढी, प्रथा, परंपरा, पद्य - काव्यनिर्मिती इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 6. मूळ पालि, पद्य गाथा, सुत्तवाचणे व त्यावर भाष्य करणे.
- LO 7. तथागताचा मूळ पद्यमय उपदेश शिकवणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. पालि भाषेत प्रकरणे – गाथा सुत्त, चरित्र इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
- CO 2. भाषा शैली, शिष्टाचार, संस्कृती इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
- CO 3. वाक्यप्रचार, संवाद, वृत्तांत इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
- CO 4. पालि पद्य शैली समजते.
- CO 5. पालि भाषेतील रूढी, प्रथा, परंपरा, पद्य-काव्यनिर्मिती इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
- CO 6. . मूळ पालि, पद्य गाथा, सुत्तवाचणे व त्यावर भाष्य करता येते.
- CO 7. तथागताचा मूळ गाथा-पद्यमय उपदेश शिकता येतो.

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	थेरी गाथा	
	Unit Outcomes: UO 1. भध्दाकुंडलकेसा थेरी, पुण्णीका थेरी, रोहिणी थेरी, किसानोतमी थेरी,	
II	थेर गाथा	
	UO 1. अंगुलमालो थेरो, कालुदायी थेरा, सुनित थेरो, राहूल थेरो, सिलव थेरो	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
III	धम्मपद	
	Unit Outcome: UO 1. चित्तवग्गो, पुप्फवग्गो, कोधवग्गो, अप्पमादवग्गो, बालवग्गो.	
IV	सुत्तनिपात	
	Unit Outcome: UO 1. वसल सुत्त, धनिय सुत्त, पराभवसुत्त, महामंगलसुत्तअभ्यास सहल आवश्यक आहे.	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्यय.
2. बौध्द संस्कृती, प्रा. डॉ. भागचंद जैन.
3. युट्यूबर चैनल- पालिमय महारष्ट्र
4. थेरी गाथा, प्रा. डॉ. विमलकिर्ती, नागपूर
5. थर गाथा, प्रा. डॉ. विमलकिर्ती नागपूर
6. धम्मपद, प्राचार्य डॉ. खेमधम्मो महाथोरो, यवतमाळ
7. सुत्तनिपात, प्रा. डॉ. सत्यपाल महाथेरो

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur

(Autonomous)

Department of Pali

Course Type: MEC-2

Course Title: बुद्ध आणि त्यांचा धम्म

Course Code:601PAL1202

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. तथागत भगवान गौतम बुद्धाचे चरित्र व शिकवण अभ्यासणे.
- LO 2. बौद्ध साहित्य व संस्कृतिचा अभ्यास करणे
- LO 3. बुद्ध, धम्म व संघाचा अभ्यास करणे.
- LO 4. बौद्ध जीवनमार्गाचा अभ्यास करणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

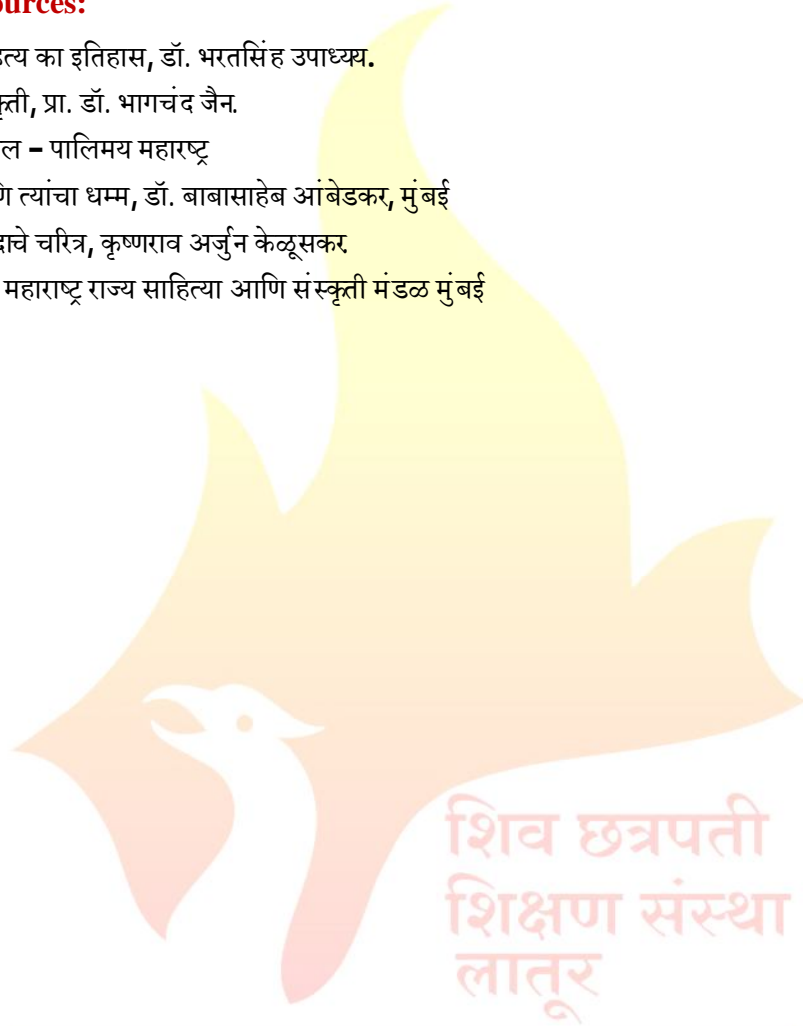
- CO 1. तथागत भगवान गौतम बुद्धाचे चरित्र व शिकवण अभ्यासता येते.
- CO 2. बौद्ध साहित्य व संस्कृतिचा अभ्यास करता येतो.
- CO 3. बुद्ध, धम्म व संघाचा अभ्यास करता येतो.
- CO 4. बौद्ध जीवनमार्गाचा अभ्यास करता येतो.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I		
	Unit Outcomes: UO 1. जन्मापासून प्रव्रजा व बुद्धत्वप्राप्ती पर्यंत	
II		
	UO 1. बुद्धत्वप्राप्ती पासून स्त्रीयांच्या धम्मदीक्षेपर्यंत	
III		
	Unit Outcome: UO 1. बुद्धाची शिकवण उपदेश प्रवचने, बुद्धाचे व्यक्तिमत्व, धम्म, संघ, समर्थक आणि विरोधक	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
IV		
	Unit Outcome:	
	UO 1. धम्म प्रचार - प्रसारापासून महापरिनिर्वाण	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्यय.
2. बौध्द संस्कृती, प्रा. डॉ. भागचंद जैन.
3. युट्यूबचॅनल - पालिमय महारष्ट्र
4. बुध्दा आणि त्यांचा धम्म, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, मुंबई
5. गौतम बुध्दाचे चरित्र, कृष्णराव अर्जुन केळूसकर.
6. बौध्द धर्म, महारारष्ट्र राज्य साहित्या आणि संस्कृती मंडळ मुंबई

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: RMC

Course Title: संशोधन पध्दती

Course Code:601PAL1301

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन पध्दतीविषयी आवड निर्माण करणे.
- LO 2. संशोधन पध्दतीची संकल्पना व प्रमुख टप्पे समजून सांगणे
- LO 3. संशोधन पध्दतीतील प्रमुख समस्येची जाणीव करून देणे.
- LO 4. विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन पध्दतीतील वृत्ती वाढीस लावणे.
- LO 5. संशोधन करण्याची प्रक्रिया समजावून सांगणे
- LO 6. विद्यार्थी संशोधन कार्याचे स्वरूप व पाय-या समजून देणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन पध्दतीविषयी आवड निर्माण झाली.
- CO 2. संशोधन पध्दतीची संकल्पना व प्रमुख टप्पे समजून घेतला.
- CO 3. संशोधन पध्दतीतील प्रमुख समस्येची जाणीव करून दिली.
- CO 4. विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन पध्दतीतील वृत्ती वाढली.
- CO 5. संशोधन करण्याची प्रक्रिया समजावून घेतली.
- CO 6. विद्यार्थी संशोधन कार्याचे स्वरूप व पाय-या समजून घेतात.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I		
	Unit Outcomes: UO 1. संशोधन स्वरूप अर्थ, व्याख्या, तत्वे, व संशोधन पाय-या	
II		
	UO 1. सामाजिक संशोधन स्वरूप अर्थ, व्याख्या, तत्वे, व प्रकार, महत्व, आदर्श संशोधकाचे गुण	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
III		
	Unit Outcome: UO 1. सामाजिक संशोधनातील वस्तूनिष्ठतेचे समस्या अर्थ, महत्व व समस्या	
IV		
	Unit Outcome: UO 1. संशोधन प्रक्रिया, पाय-या, समस्या सूत्रण, आराखडा, गृहीत कृत्ये, प्रश्नावली व अहवाल	

Learning Resources:

1. प्रदीप आगलावे- सामाजिक संशोधन पध्दती व तंत्रे, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
2. डॉ. सुधीर बोधनकर सामाजिक संशोधन पध्दती, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
3. डॉ. पू.ल. भांडारकर औरंगाबाद १९९९, सामाजिक संशोधन पध्दती, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळासाठी, विद्याबुक
4. राम अहुजा-सामाजिक अनुसंधान रावत पब्लिकेशन, दिल्ली-२००६.
5. डॉ. गुरूनाथ नाडगोंडे-सामाजिक संशोधन पध्दती, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
6. प्रा. गजेंद्र गड- समाजशास्त्रीय संशोधन पध्दती, साधना बुक स्टॉल, कोल्हापूर.
7. प्रा.रा.ना.घाटोळे-समाजशास्त्रीय संशोधन पध्दती, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
8. प्रा.डॉ. सोहनराज तातेड, सामाजिक अनुसंधान शोधविधिया, अनुप्रकाशन, जयपूर.
9. सामाजिक संशोधन पध्दती, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: Major - IV

Course Title: बौद्ध संस्कृती

Course Code:601PAL2101

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि साहित्यातील व्यक्ती, त्यांचे समाजात स्थान व दर्जा, शील उपासकांचे व भिक्षूंचे विनयइ.ची माहिती शिकवणे.
LO 2. पालि साहित्यातील राजे-महाराजे, त्यांचे राज्य व प्रशासन कार्य, इ.ची माहिती शिकवणे.
LO 3. पालि साहित्यातील दर्शनिय स्थळे, प्रतिके, विद्यापीठे इ. माहिती शिकवणे.
LO 4. पालि साहित्यातील विचार, सुविचार, निती व तत्वज्ञान इ.ची माहिती शिकवणे.
LO 5. प्राचीन भारतीय संस्कृतीचा, बौद्ध संस्कृतीचा अभ्यास करण्यास शिकवणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. पालि साहित्यातील व्यक्ती, त्यांचे समाजात स्थान व दर्जा, शील उपासकांचे व भिक्षूंचे विनय इची माहिती शिकण्यास मिळते.
CO 2. पालि साहित्यातील राजे-महाराजे, त्यांचे राज्य व प्रशासन कार्य, इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
CO 3. पालि साहित्यातील दर्शनिय स्थळे, प्रतिके, विद्यापीठे इ. माहिती शिकण्यास मिळते.
CO 4. पालि साहित्यातील विचार, सुविचार, निती व तत्वज्ञान इ.ची माहिती शिकण्यास मिळते.
CO 5. प्राचीन भारतीय संस्कृतीचा, बौद्ध संस्कृतीचा अभ्यास करता येतो.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	श्रमण-गृहस्थ संस्कृती	
	Unit Outcomes: UO 1. गृहस्थी संस्कृती-उपासका, उपासिका, शील श्रमण संस्कृती - अनागारिक-अनागारीका, श्रामणेर-श्रामणेरी, भिक्षू-भिक्षूणी, थेरो-महाथेरो, अर्हंत, भिक्षू विनय, प्रव्रजा, उपसंपदा	
II	बौद्ध राजे	
	UO 1. १. राजा शुद्धोधन, २. राजा बिंबिसार, ३. राजा प्रसेनजीत, ४. राजा अजातशत्रू, ५. सम्राट अशोक, ६. राजा मिलिन्द, ७. राजा कनिष्क, ८. राजा हर्षवर्धन	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
III	प्रतिके व दर्शनीयस्थळे	
	<p>Unit Outcome:</p> <p>UO 1. प्रतिके-चैत्य, स्तूप, विहार, लेणी. दर्शनिय स्थळे- लुंबिनी, बुध्दाया, सारणाथ, कुशीनगर आणि श्रावस्ती.</p> <p>विद्यापीठे - नालंद, तक्षशिला, विक्रमशिला, वल्लभी, ओदंतपुरी</p>	
IV	तत्वज्ञान	
	<p>Unit Outcome:</p> <p>UO 1. तत्वज्ञान - १. चार आर्यसत्ये, २. अष्टांगीक मार्ग, ३. कर्मसिध्दांत, ४. कार्यकारणभाव, ५. अनित्यवाद, ६) पुर्नजन्म, ७) पारमीता, ८) निर्वाण, ९) ब्रम्हविहार, १०) अनात्मवाद</p>	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय.
2. बौध्द संस्कृती, प्रा. डॉ. भागचंद जैन.
3. युट्यूब चॅनल- पालिमय महाराष्ट्र.
4. सम्राट अशोक चरित्र व कार्य, डॉ. भीमराव पाटील, आनंद प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर.
5. बौध्द राजे विद्यापीठे, डॉ. भीमराव पाटील, आनंद प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर.
6. प्राचीन बौध्द स्थळे, डॉ. भीमराम पाटील, आनंद प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर.
7. महाराष्ट्राच्या क्षेत्रात बौध्द स्थापत्याचा इतिहास आणि सांस्कृतिक अध्ययन, प्रा. कु-हाडे
8. भारतीय कलेचा इतिहास, डॉ. अनिल कठारे, सुधीर प्रकाशन, वर्धा- २०१०
9. भारतीय कला की भूमिका भगवंत शरण उपाध्याय, पिपल्स पब्लिसिंग हाऊस, नई दिल्ली.
10. कलेचा इतिहास व रस ग्रहण इ. ११ वी, महा. राज्य. पाठयापूस्तक निर्मिती मंडळ, पुणे

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: Major - V

Course Title: मिलिन्द पन्हो

Course Code:601PAL2102

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि साहित्याचे पिटक, अनुपिटकाचा अभ्यास करणे.
LO 2. राजा मिलिन्दाचे चरित्र आणि इतिहास अभ्यासणे.
LO 3. भन्ते नागसेन यांचे चरित्र आणि इतिहास अभ्यासणे.
LO 4. मिलिन्द पन्हाचे सामाजिक आणि सांस्कृतिक अध्ययन करणे.
LO 5. राजा मिलिन्द आणि भन्ते नागसेन यांच्या संवादातिल बुध्दतत्वज्ञानाचा अभ्यास करणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

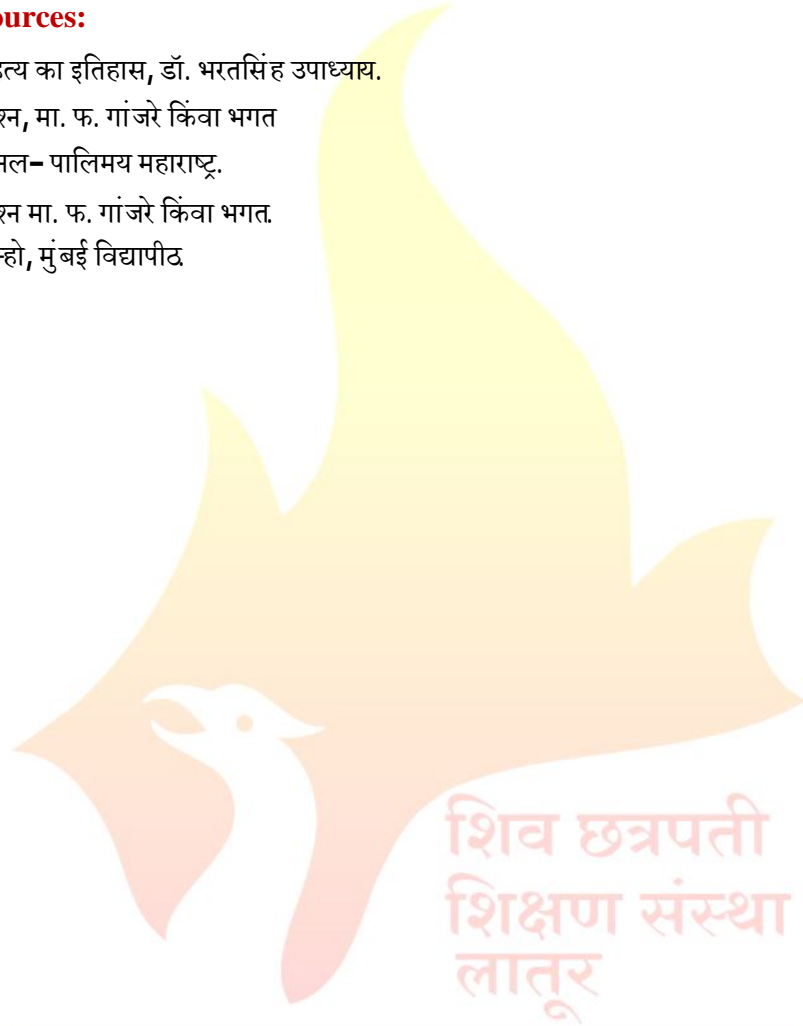
- CO 1. पालि साहित्याचे पिटक, अनुपिटकाचा अभ्यास करता येतो.
CO 2. राजा मिलिन्दाचे चरित्र आणि इतिहास अभ्यास करता येतो.
CO 3. भन्ते नागसेन यांचे चरित्र आणि इतिहास अभ्यास करता येतो.
CO 4. मिलिन्द पन्हाचे सामाजिक आणि सांस्कृतिक अध्ययन करता येतो.
CO 5. राजा मिलिन्द आणि भन्ते नागसेन यांच्या संवादातिल बुध्द तत्वज्ञानाचा अभ्यास करता येतो.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	पुब्बयोगो	
	Unit Outcomes: UO 1. पुब्बयोगो च बाहिरकथा च - जन्मापासून राजा मिलिन्दाच्या भेटीपर्यंत	
II	लक्खनपन्हो	
	UO 1. लक्खनपन्हो - रथाचा उपमेपासून क्लेषाच्या नाशापर्यंत	
III	विमत्तीच्छेदनपन्हो	
	Unit Outcome: UO 1. विमत्तीच्छेदनपन्हो - पंचायतन कर्मापासून निर्वाण सुख आणि विविध प्रश्न	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
IV	ओपम्मकथापन्हो	
	Unit Outcome:	
	UO 1. ओपम्मकथापन्हो - निसर्ग व पशू - पक्षाचे गुण अभ्यास सहल आवश्यक आहे.	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय.
2. मिलिन्द प्रश्न, मा. फ. गांजरे किंवा भगत
3. युट्यूब चॅनल- पालिमय महाराष्ट्र.
4. मिलिन्द प्रश्न मा. फ. गांजरे किंवा भगत.
5. मिलिन्द पन्हो, मुंबई विद्यापीठ

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: Major - VI

Course Title: विशुद्धीमग्ग

Course Code:601PAL2103

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि साहित्याचे पिटक, अनुपिटकाचा अभ्यास करणे.
LO 2. आचार्य बुध्दयोष आणि इतर अट्टकथाकारांचे चरित्र आणि कार्य अभ्यासणे.
LO 3. अट्टकथचा अभ्यास करणे.
LO 4. विशुद्धीमग्गाच्या आधारे मानवाने आपले आचरण शुध्द करणे.
LO 5. चित्त शुध्द करून दुःख दौरमनश्य, उदासिनता, ताणतणाव, दुर करणे

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

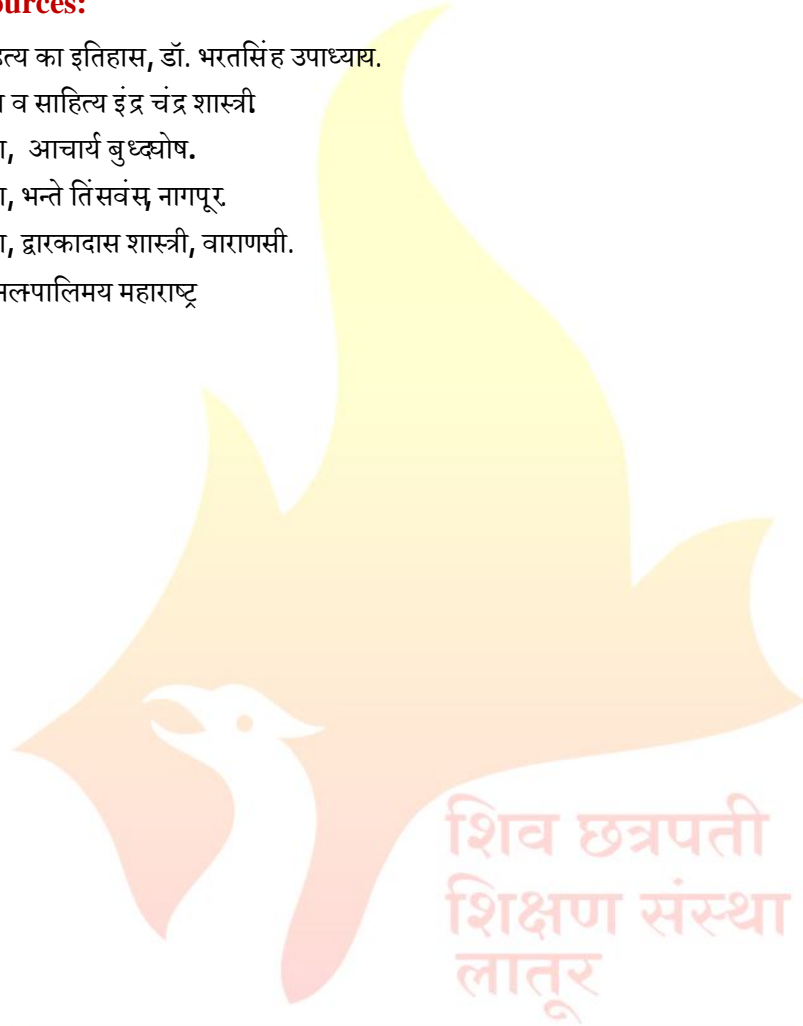
- CO 1. पालि साहित्याचे पिटक, अनुपिटकाचा अभ्यास करता येतो.
CO 2. आचार्य बुध्दयोष आणि इतर अट्टकथाकारांचे चरित्र आणि कार्य अभ्यास करता येतो.
CO 3. अट्टकथचा अभ्यास करता येतो.
CO 4. विशुद्धीमग्गाच्या आधारे मानवाने आपले आचरण शुध्द करता येते.
CO 5. चित्त शुध्द करून दुःख दौरमनश्य, उदासिनता, ताणतणाव, दुर करता येते

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I		
	Unit Outcomes: UO 1. १ ते ३ प्रकरणे	
II		
	UO 1. ४ ते ६ प्रकरणे	
III		
	Unit Outcome: UO 1. ६ ते ९ प्रकरणे	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
IV		
	Unit Outcome:	
	UO 1. १० ते ११ प्रकरणे अभ्यास सहल	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय.
2. पालि भाषा व साहित्य इंद्र चंद्र शास्त्री
3. विशुध्दीमग, आचार्य बुध्दयोष.
4. विशुध्दीमग, भन्ते तिसवंसु नागपूर.
5. विशुध्दीमग, द्वारकादास शास्त्री, वाराणसी.
6. युट्यूब चॅनल्पालिमय महाराष्ट्र
7. गुगल

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: MEC-II

Course Title: महापरिनिब्बान सुत्त

Course Code:601PAL2201

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि साहित्याचे पिटक, अनुपिटकाचा अभ्यास करणे.
LO 2. महापरिनिब्बान सुत्ताच्या आधारे बुध्दाचे चरित्र आणि इतिहास अभ्यासणे.
LO 3. महापरिनिब्बान सुत्ताच्या आधारे प्राचीन भारताच्या इतिहास आणि संस्कृती अभ्यासणे.
LO 4. महापरिनिब्बान सुत्ताच्या आधारे नगररचना व विहार-स्तूप निर्मितीचे अध्ययन करणे.
LO 5. महापरिनिब्बान सुत्ताच्या आधारे जम्बुध्दीपाच्या भौगोलिक स्थितीचा अभ्यास करणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. पालि साहित्याचे पिटक, अनुपिटकाचा अभ्यास करता येतो.
CO 2. महापरिनिब्बान सुत्ताच्या आधारे बुध्दाचे चरित्र आणि इतिहास अभ्यास करता येतो.
CO 3. महापरिनिब्बान सुत्ताच्या आधारे प्राचीन भारताच्या इतिहास आणि संस्कृती अभ्यास करता येतो.
CO 4. महापरिनिब्बान सुत्ताच्या आधारे नगररचना व विहार-स्तूप निर्मितीचे अध्ययन करता येतो.
CO 5. महापरिनिब्बान सुत्ताच्या आधारे जम्बुध्दीपाच्या भौगोलिक स्थितीचा अभ्यास करता येतो.

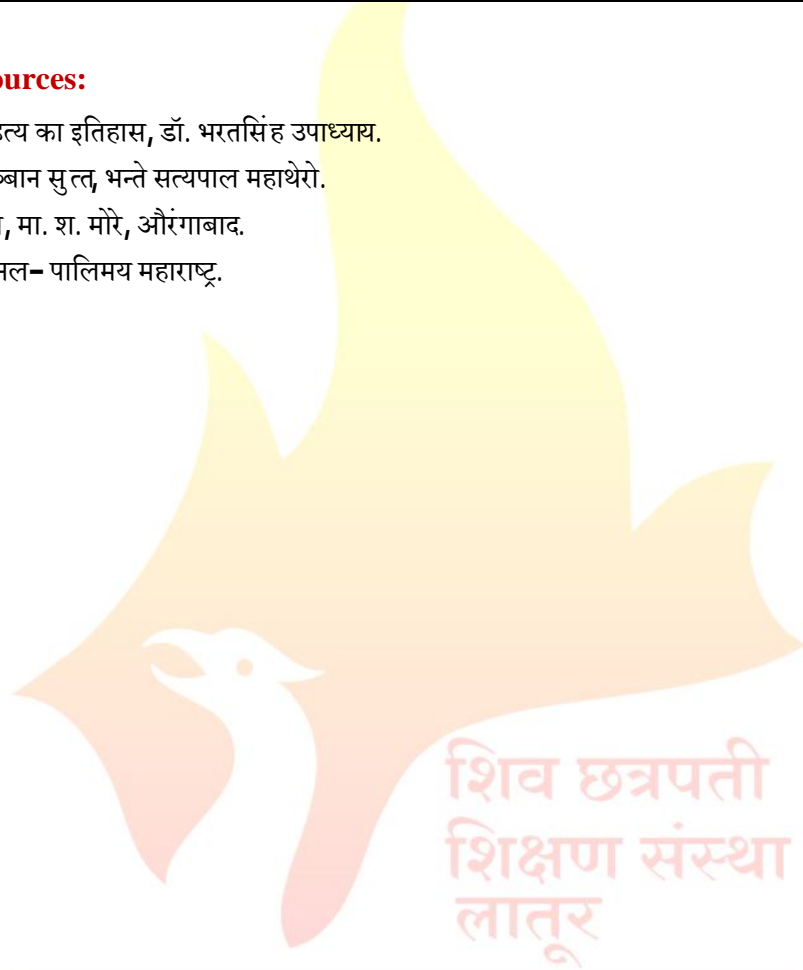
Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	भाणवर १	
	Unit Outcomes: UO 1. भाणवार - वज्जीचे गुण, नगर निर्माणपर्यंत	
II	भाणवार २ आणि ३	
	UO 1. भाणवार चार आर्य सत्यापासून अम्रपालिच्या भोजनापर्यंत मार विजयापासून परिनिर्वाणाच्या घोषणे पर्यंत	
III	भाणवार ४ आणि ५	
	Unit Outcome:	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	UO 1. भाणवार ४ वैशालिच्या अंतिम दर्शनापासून चुंदाच्याभोजनापर्यंत भाणवार ५ कुशीनगर प्रवेशापासून सुभद्राच्याअर्हत प्राप्ती पर्यंत.	
IV	भाणवार ६	
	Unit Outcome: UO 1. भाणवार - अंतिम उपदेशापासून अस्तीविसर्जनापर्यंत	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय.
2. महापरिनिब्बान सुत्त, भन्ते सत्यपाल महाथेरो.
3. दीघनिकाय, मा. श. मोरे, औरंगाबाद.
4. युट्यूब चॅनल- पालिमय महाराष्ट्र.
5. गुगल

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)

Department of Pali

Course Type: Field Project PAL

Course Title: धम्मलिपी आणि शिलालेख

Course Code:601PAL2301

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. विद्यार्थ्यांना लिपी, धम्मलिपी, लिपीशास्त्राच्या इतिहास, विकास व लिपीप्रकाराची माहिती देणे.
- LO 2. सिंधू व खरोष्ठीलिपीचा परिचय करून देणे.
- LO 3. धम्मलिपीचा उदय, विकास, स्वर, व्यंजन, अंक व बाराखडी वाचायला व लिहायला शिकविणे.
- LO 4. धम्मलिपीचे प्रथम वाचक जेम्स प्रिंसेप व कनिंघम यांच्याकार्याचा परिचय करून देणे.
- LO 5. शिलालेखांचा अर्थ, प्रकार, उद्देश व महत्व समजावून सांगणे
- LO 6. सम्राट अशोकाच्या १४ गिरनार शिलालेखातील माहिती देणे.
- LO 7. जौगड व टोपरा शिलालेखातील माहिती समजून सांगणे

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. विद्यार्थ्यांना लिपी, धम्मलिपी, लिपीशास्त्राच्या इतिहास, विकास व प्रकाराची माहिती जाणून घेतली.
- CO 2. विद्यार्थ्यांनी सिंधू व खरोष्ठीलिपीचा परिचय करून देणे.
- CO 3. विद्यार्थ्यांना धम्मलिपीचा उदय, विकास, स्वर, व्यंजन, अंक व बाराखडी वाचन व लिखान केले.
- CO 4. विद्यार्थ्यांना धम्मलिपीचे प्रथम वाचक जेम्स प्रिंसेप व कनिंघम यांच्याजीवन व कार्याचा परिचय झाला.
- CO 5. विद्यार्थ्यांना शिलालेखांचा अर्थ, प्रकार, उद्देश व महत्व यांचे ज्ञान झाले.
- CO 6. विद्यार्थ्यांना सम्राट अशोकाच्या १४ गिरनार शिलालेखातील माहिती प्राप्त झाली.
- CO 7. विद्यार्थ्यांना जौगड व टोपरा शिलालेखातील माहिती ज्ञात झाली.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	धम्मलिपी	
	Unit Outcomes: UO 1. लिपी धम्मलिपी, अर्थ, विकास, इतिहास व प्रकार, धम्मलिपीचे स्वर, व्यंजने, अंकमाला, बाराखडी व जोडाक्षरे.	
II	धम्मलिपी वाचक-वाचन	
	UO 1. धम्मलिपी, वाचक-वाचन, जेम्स प्रिंसेप व कनिंघम यांचे चरित्र शिलालेख, प्रकार, उद्देश, महत्व.	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
III	लधू शिलालेख	
	Unit Outcome: UO 1. जौगड व टोपरा शिलालेख, व इतर शिलालेख, अभिलेख, स्तंभलेख, गुहालेख	
IV	दिर्घ शिलालेख	
	Unit Outcome: UO 1. सम्राट अशोकाचे १४ गिरनार शिला लेख	

Learning Resources:

1. धम्मलिपी, डॉ. भीमराव पाटील, आनंद प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर
2. सम्राट अशोक चरित्र व कार्य डॉ. भीमराव पाटील, आनंद प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर.
3. बौद्ध राजे विद्यापीठे, डॉ. भीमराव पाटील, चिनी प्रवासी, आनंद प्रकाशन, औरंगाबाद.
4. प्राचीनबौद्ध स्थळे, डॉ. भीमराव पाटील, आनंद प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर.
5. अशोकाचे शिलालेख, डॉ. चिंदा परांजपे लोकवाडमयगृह, प्रभादेवी मुंबई २००३
6. प्रियदर्शी सम्राट अशोकाचे शिलालेख डॉ. भाऊ लोखंडे, बांधव प्रकाशन, नागपूर.
7. प्राचीन भारत के प्रमुख शिलालेख, डॉ. परमेश्वरीलाल गुप्ता, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी.
8. पुराभिलेख विद्या शोभना, गोखले, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन पूणे - २००७
9. आओ धम्मलिपी शीखे, डॉ. प्रदीप शालिग्राम मेश्राम व धिरज चौधरी, सम्यक प्रकाशन, नई दिल्ली- २००६
10. बुद्धधम्म व सम्राट के शिलालेख डॉ. सुरेंद्र अज्ञान, सम्यक, प्रकाशन नई दिल्ली - २०१८
11. विश्व हद्य सम्राट अशोक, बबन लव्हात्रे, प्रबुध्द भारत प्रकाशन नागपूर २०१६

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: ELE-2

Course Title: पर्यटन

Course Code:601PAL2302

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. प्राचीन भारताचा खरा - विश्वासनिय इतिहास आणि संस्कृती अभ्यासणे.
LO 2. प्राचीन भारताच्या खऱ्या - विश्वासनिय इतिहास आणि संस्कृतीचे उत्खणन - संशोधन - संवर्धन अध्ययन - अध्यापन करणे.
LO 3. प्राचीन भारतीय भाषा, साहित्य आणि लिपीचा अभ्यास करणे.
LO 4. प्राचीन भारतीय धार्मिक, सांस्कृतिक, राजकीय, स्थितीचा अभ्यास करणे.
LO 5. प्राचीन भारतीय जीवनमान आणि कलेचा अभ्यास करणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. प्राचीन भारताचा खरा - विश्वासनिय इतिहास आणि संस्कृती अभ्यासता येतो.
CO 2. प्राचीन भारताच्या खऱ्या - विश्वासनिय इतिहास आणि संस्कृतीचे उत्खणन - संशोधन - संवर्धन अध्ययन - अध्यापन करता येते.
CO 3. प्राचीन भारतीय भाषा, साहित्य आणि लिपीचा अभ्यास करता येतो.
CO 4. प्राचीन भारतीय धार्मिक, सांस्कृतिक, राजकीय, स्थितीचा अभ्यास करता येतो.
CO 5. प्राचीन भारतीय जीवनमान आणि कलेचा अभ्यास करता येतो.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	लेणी	
	Unit Outcomes: UO 1. भारतातील लेणी-औरंगाबाद, अजिंठा, वेरूळ पितळखोरा, कान्हेरी, जुन्नर, कार्ले, भाजे, महाड, वाघ, बेडसे, घारापूरी, भद्रावती, नाशिक	
II	चैत्य	
	UO 1. चैत्य, स्तूप स्तंभ, विहार - नालासोपारा, भरहूत, सांची, सोनेरी, केसरीया अमरावती, सन्नती, सतधारा, देऊर कोठार, घमनार, लौरीया नंदनगड	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
III	दर्शनिय स्थळे	
	Unit Outcome: UO 1. दर्शनिय स्थळे, कपिलवस्तू, लुंबिनी, बुध्दाया, वाराणसी, कुशीगर, श्रावस्त्री, वैशाली, राजगीर, पाटलीपूत्र, विद्यापीठे-मनसर, नालंदा, तक्षशिला, विक्रमशिला, वल्लभी, ओदंतपूरी	
IV	शिलालेख	
	Unit Outcome: UO 1. भारतातील शिलालेख	

Learning Resources:

1. बौद्ध राजे विद्यापीठे, डॉ. भीमराव पाटील, चिनी प्रवासी, आनंद प्रकाशन, औरंगाबाद.
2. प्राचीन बौद्ध स्थळे, डॉ. भीमराव पाटील, आनंद प्रकाशन, औरंगाबाद.
3. अशोकाचे शिलालेख, डॉ. चिंदा परांजपे लोकवाडमयगृह प्रभादेवी मुंबई २००३
4. प्रियदर्शी सम्राट अशोकाचे शिलालेख डॉ. भाऊ लोखंडे, बांधव प्रकाशन, नागपूर २०१६
5. प्राचीन भारत के प्रमुख शिलालेख, डॉ. परमेश्वरीलाल गुप्ता, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी.
6. बुध्दधम्म व सम्राट के शिलालेख डॉ. सुरेंद्र अज्ञान, सम्यक, प्रकाशन नई दिल्ली - २०१८
7. विश्व हद्य सम्राट अशोक, बबन लव्हात्रे, प्रबुध्द भारत प्रकाशन नागपूर २०१६
8. महाराष्ट्राचे शिल्पौभ, म श्री माटे
9. लेणीचा इतिहास, डॉ. भाऊसाहेब कु-हाडे, औरंगाबाद.
10. युट्यूबचॅनल-पालिमय महाराष्ट्र
11. प्राचीन भारतीय मूर्तीविज्ञान डॉ. वासूदेव उपाध्याय-चौखंडा विद्याभवन, प्रकाशन, वाराणसी.
12. भारतीय कलेचा इतिहास, डॉ. अनिल कठारे, सुधीर प्रकाशन, वर्धा - २०१०
13. भारतीय कला की भुमिका, भगवंत शरण उपाध्याय, पिपल्स पब्लिसिंग हाऊस, नई दिल्ली १९९१
14. महाराष्ट्राच्या क्षेत्रात बौद्ध स्थापत्याचा इतिहास आणि सांस्कृतिक अध्ययन, प्रा. कु-हाडे

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: Major - VII

Course Title: मज्झिमनिकाय व निदानकथा

Course Code: P-MJN-401

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि साहित्यातील पिटक, अनुपिटकाचा अभ्यास करणे.
LO 2. मज्झिमनिकाय व निदानकथाच्या आधारे बुद्धाचे चरित्र आणि इतिहास अभ्यासणे.
LO 3. मज्झिमनिकाय व निदानकथाच्या आधारे प्राचीन भारताचा इतिहास आणि संस्कृती अभ्यासणे.
LO 4. मज्झिमनिकाय व निदानकथाच्या आधारे नीतिमूल्यांचे अध्ययन करणे.
LO 5. मज्झिमनिकाय व निदानकथाच्या आधारे जम्बुध्वीपाच्या भौगोलिक स्थितीचा अभ्यास करणे.
LO 6. मज्झिमनिकाय व निदानकथाच्या आधारे बुद्ध तत्वज्ञान प्राचीन शिक्षण पध्दतीचा अभ्यास करणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

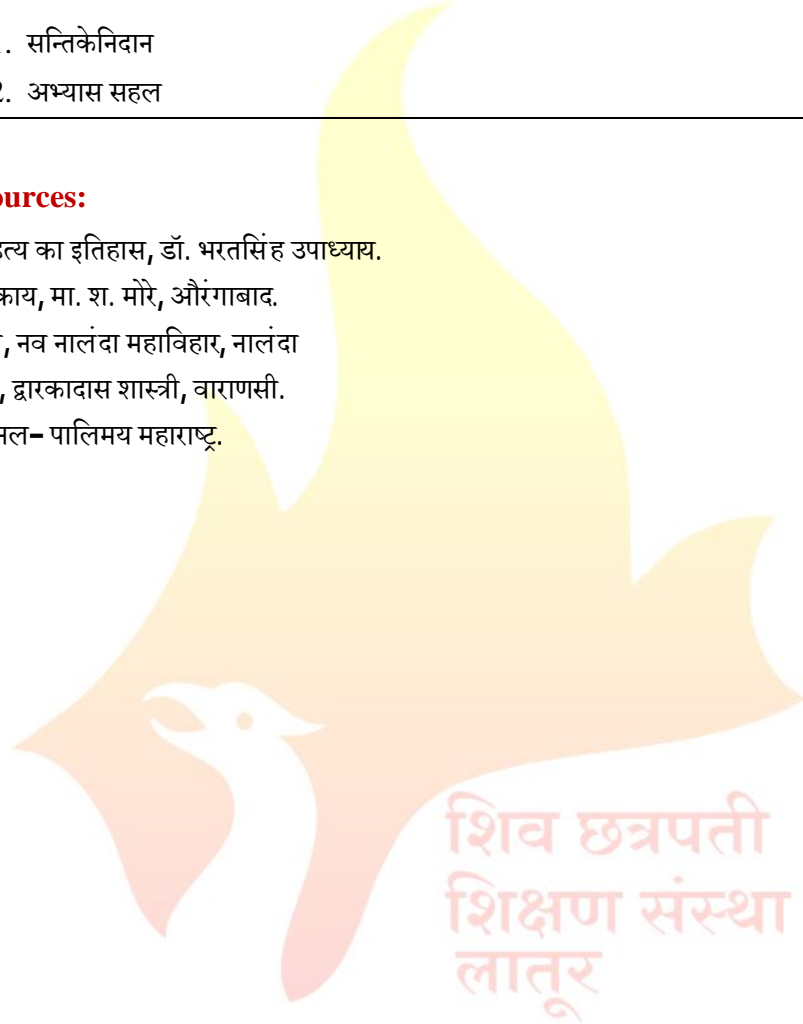
- CO 1. पालि साहित्यातील पिटक, अनुपिटकाचा अभ्यास करता येतो.
CO 2. मज्झिमनिकाय व निदानकथाच्या आधारे बुद्धाचे चरित्र आणि इतिहास अभ्यास करता येतो.
CO 3. मज्झिमनिकाय व धम्मपदाच्या आधारे प्राचीन भारताचा इतिहास आणि संस्कृती अभ्यास करता येतो.
CO 4. मज्झिमनिकाय व निदानकथाच्या आधारे नीतिमूल्यांचे अध्ययन करता येते.
CO 5. मज्झिमनिकाय व निदानकथाच्या आधारे जम्बुध्वीपाच्या भौगोलिक स्थितीचा अभ्यास करता येतो.
CO 6. मज्झिमनिकाय व निदानकथाच्या आधारे बुद्ध तत्वज्ञान प्राचीन शिक्षण पध्दतीचा अभ्यास करता येतो.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	मज्झिमनिकाय	
	Unit Outcomes: UO 1. पासरासिसुत्त	
II	मज्झिमनिकाय	
	UO 1. सतिपट्टानसुत्त	
III	निदानकथा	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	Unit Outcome: UO 1. अविदुरेनिदान	
IV	निदानकथा	
	Unit Outcome: UO 1. सन्तिकेनिदान UO 2. अभ्यास सहल	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय.
2. मज्झिमनिकाय, मा. श. मोरे, औरंगाबाद.
3. निदानकथा, नव नालंदा महाविहार, नालंदा
4. सुत्तपिटक, द्वारकादास शास्त्री, वाराणसी.
5. युट्यूब चॅनल- पालिमय महाराष्ट्र.

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: Major - VIII

Course Title: थेर-थेरी गाथा

Course Code:P-TTG-402

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि भाषेत प्रकरणे - भिक्षू-भिक्षूणींच्यागाथा, चरित्र इ.ची माहिती शिकवणे.
LO 2. पद्य शैली, शिष्टाचार, संस्कृती इ.ची माहिती शिकवणे.
LO 3. वाक्यप्रचार, संवाद, वृत्तांत इ.ची माहिती शिकवणे.
LO 4. भिक्षू-भिक्षूणींचे साहित्य (स्त्री-पुरुष) गाथा शैली शिकवणे.
LO 5. पालि भाषेतील रूढी, प्रथा, परंपरा, पद्य-काव्यनिर्मिती इ.ची माहिती शिकवणे.
LO 6. मूळ पालि पद्य-गाथा, सुत्तवाचने व त्यावर भाष्य करणे.
LO 7. भिक्षू-भिक्षूणींच्यापद्यमय साहित्यातून तथागथाचा मूळ उपदेश शिकवणे

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. पालि भाषेत प्रकरणे - भिक्षू-भिक्षूणींच्यागाथा, चरित्र इ.ची अभ्यास करता येतो.
CO 2. पद्य शैली, शिष्टाचार, संस्कृती इ.चा अभ्यास करता येतो.
CO 3. वाक्यप्रचार, संवाद, वृत्तांत इ.चा अभ्यास करता येतो.
CO 4. भिक्षू-भिक्षूणींचे साहित्य (स्त्री-पुरुष) गाथा शैलीचा अभ्यास करता येतो.
CO 5. पालि भाषेतील रूढी, प्रथा, परंपरा, पद्य-काव्यनिर्मिती इ.चा अभ्यास करता येतो.
CO 6. मूळ पालि पद्य-गाथा, सुत्तवाचने व त्यावर भाष्य करता येतो.
CO 7. भिक्षू-भिक्षूणींच्यापद्यमय साहित्यातून तथागथाचा मूळ उपदेश शिकता येतात

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	थेर गाथा ५	
	Unit Outcomes: UO 1. उरुवेलकाश्यप थेरो, नदिकाश्यप थेरो, गयाकाश्याप थेरो, एकविहारीय थेरो, सिरिमिल्ल थेरो,	
II	थेरगाथा ५	
	UO 1. महाकच्चायन थेरो, सरभंग थेरो, सोनकोळी थेरो,	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
III	थेरी गाथा ५	
	Unit Outcome: UO 1. सोणा थेरी, सकुला थेरी, अम्बपालि थेरी, उप्पलवण्णा थेरी, सुंदरीनंदा थेरी	
IV	थेरी गाथा ५	
	Unit Outcome: UO 1. महाप्रजापती गोतमी थेरी, अनुपमा थेरी, वड्डमाता थेरी, चंद्रा थेरी, विमला थेरी, UO 2. अभ्यास सहल	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्यय.
2. पालि भाषा व साहित्य, इंद्र चंद्र शास्त्री
3. थेर गाथा, डॉ. विमलकिर्ती
4. थेरी गाथा, डॉ. विमलकिर्ती
5. युट्यूब चॅनल- पालिमय महाराष्ट्र.

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: Major-IX

Course Title: चरियपिटक व महावंश

Course Code: P-CMV-403

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि भाषेत प्रकरणे - उपासक उपासिका, भिक्षू-भिक्षूणींचे चरित्र अभ्यासणे.
- LO 2. चरियपिटक व महावंशातील गद्य-पद्य शैली, शिष्टाचार, संस्कृती इ.ची माहिती शिकवणे
- LO 3. चरियपिटक व महावंशातील वाक्यप्रचार, संवाद, इतिहास इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 4. भिक्षू-भिक्षूणींचे साहित्य (स्त्री-पुरुष) गाथा शैली शिकवणे.
- LO 5. पालि भाषेतील रूढी, प्रथा, परंपरा, पद्य-काव्यनिर्मिती इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 6. मूळ पालि गद्य- पद्य, गाथा-सुत्तवाचने व त्यावर भाष्य करणे.
- LO 7. चरियपिटक व महावंशातून तथागताचा मूळ उपदेश शिकवणे

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. उपासक उपासिका, भिक्षू-भिक्षूणींचे चरित्र अभ्यास करता येतो.
- CO 2. चरियपिटक व महावंशातील गद्य-पद्य शैली, शिष्टाचार, संस्कृती इ.चा अभ्यास करता येतो.
- CO 3. चरियपिटक व महावंशातील वाक्यप्रचार, संवाद, इतिहास इ.चा अभ्यास करता येतो.
- CO 4. भिक्षूभिक्षूणींचे साहित्य गाथा शैली (पुरुष-स्त्री)चा अभ्यास करता येतो.
- CO 5. पालि भाषेतील रूढी, प्रथा, परंपरा, पद्य-काव्यनिर्मिती इ.चा अभ्यास करता येतो.
- CO 6. मूळ पालि गद्य- पद्य, गाथा-सुत्तवाचने व त्यावर भाष्य करता येतो.
- CO 7. चरियपिटक व महावंशातून तथागताचा मूळ उपदेश शिकता येते.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	चरियपिटक	
	Unit Outcomes: UO 1. दान पारमिता सिवीराज चरिय, कुरुधम्मचरिय, महासुदस्स चरिय, निमिराज चरिय, ससपण्डित चरिय.	
II	चरियपिटक	
	Latur (Autonomous) UO 1. सिल पारमिता रूरुराज चरिय, सिलवनाग चरिय, (मातूपोसक चरिय), जयदिस चरिय, महिसराज चरिय, धम्मदेवपुत्त चरिय,	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
III	महावंश	
	Unit Outcome: UO 1. पहिली व दुसरी संगीती पंच सतिका – पहिली संगीती सत्त सतिका – दुसरी संगीती	
IV	महावंश	
	Unit Outcome: UO 1. तीसरी संगीती UO 2. अभ्यास सहल	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय.
2. पालि भाषा व साहित्य, इंद्र चंद्र शास्त्री, वाराणसी.
3. चरियपिटक, डॉ. प्रभाकर गणवीर
4. महावंश, डॉ. विमलकिर्ती, नागपूर.
5. युट्यूब चॅनल – पालिमय महाराष्ट्र.
6. पालि साहित्यका इतिहास, राहूल सांकृत्यायन.
7. विनयपिटक, राहूल सांकृत्यायन.

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: MEC-III

Course Title: अट्टकथा साहित्य

Course Code: P-ATS-404

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि साहित्यातील पिटक, अनुपिटकाचा अभ्यास करणे.
- LO 2. अट्टकथा साहित्याच्या आधारे बुध्दाचे चसरित्र, शिकवण आणि इतिहास अभ्यासणे.
- LO 3. अट्टकथा साहित्याच्या आधारे प्राचीन भारताच्या इतिहास आणि संस्कृती अभ्यासणे.
- LO 4. अट्टकथा साहित्याच्या आधारे नीतिमूल्यांचे अध्ययन करणे.
- LO 5. अट्टकथा साहित्याच्या आधारे जम्बुद्वीपाच्या भौगोलिक स्थितीचा अभ्यास करणे.
- LO 6. अट्टकथा सामाजिक व सांस्कृतिक अभ्यास करणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

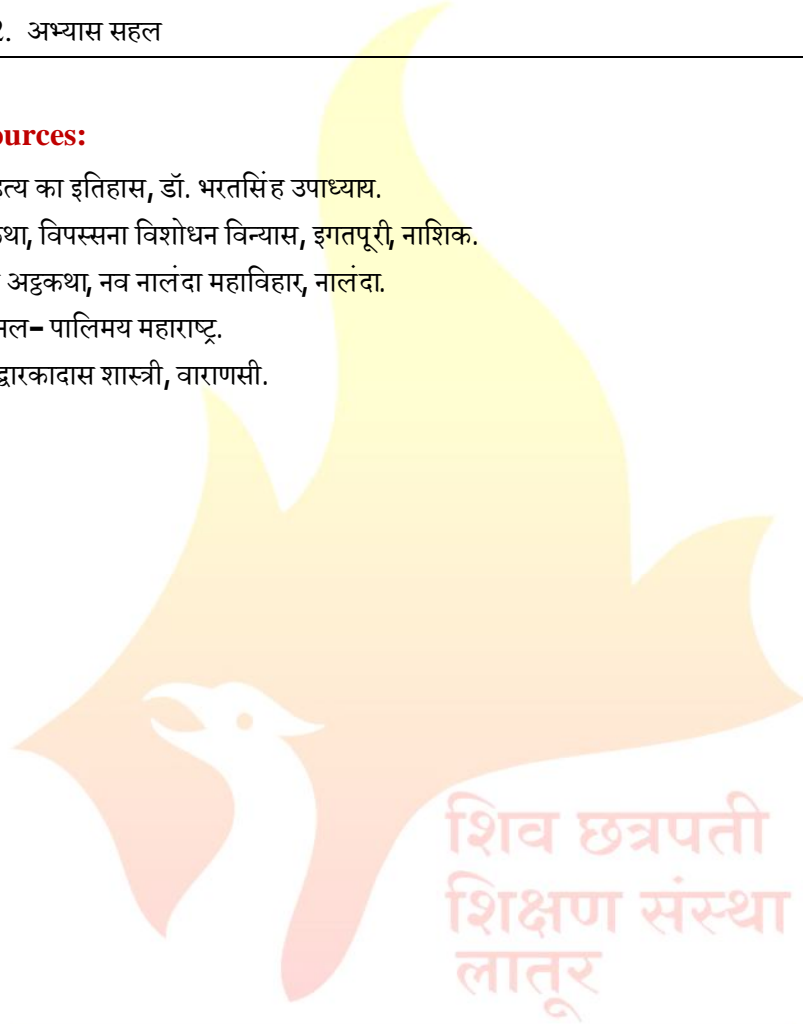
- CO 1. पालि साहित्यातील पिटक, अनुपिटकाचा अभ्यास करता येतो.
- CO 2. अट्टकथा साहित्याच्या आधारे बुध्दाचे चसरित्र, शिकवण आणि इतिहास अभ्यास करता येतो.
- CO 3. अट्टकथा साहित्याच्या आधारे प्राचीन भारताच्या इतिहास आणि संस्कृती अभ्यास करता येतो.
- CO 4. अट्टकथा साहित्याच्या आधारे नीतिमूल्यांचे अध्ययन करता येतो.
- CO 5. अट्टकथा साहित्याच्या आधारे जम्बुद्वीपाच्या भौगोलिक स्थितीचा अभ्यास करता येतो.
- CO 6. अट्टकथेचा सामाजिक व सांस्कृतिक अभ्यास करता येतो.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	अट्टकथाकारांचा परिचय	
	Unit Outcomes: UO 1. अट्टकथा आणि अट्टकथाकार	
II	आचार्य बुध्दत्त	
	UO 1. आचार्य बुध्दत्त आणि त्यांच्या अट्टकथा	
III	आचार्य बुध्दधोष	
	Unit Outcome:	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	UO 1. आचार्य बुध्ददत्त आणि त्यांच्या अट्टकथा	
IV	धम्मपाल आणि इतर	
	Unit Outcome: UO 1. धम्मपाल आणि इतरांच्या अट्टकथा UO 2. अभ्यास सहल	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय.
2. मूळ अट्टकथा, विपस्सना विशोधन विन्यास, इगतपूरी, नाशिक.
3. अनुवादित अट्टकथा, नव नालंदा महाविहार, नालंदा.
4. युट्यूब चॅनल- पालिमय महाराष्ट्र.
5. अट्टकथा, द्वारकादास शास्त्री, वाराणसी.
6. अट्टकथा

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: ELE II

Course Title: बौद्ध तत्वज्ञान

Course Code: P-BTN-404

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. बुद्ध चरित्राचा अभ्यास करणे.
- LO 2. बुद्ध तत्वज्ञानाची आवश्यकता अभ्यास करणे.
- LO 3. स्वआचरणातून विश्वात शांतता व सुव्यवस्था प्रस्थापित करण्यास मदत करणे.
- LO 4. बौद्ध तत्वज्ञानाचा अभ्यास करणे.
- LO 5. स्वता: स्वता:चे दुःख नष्टकरणे.
- LO 6. कर्मकांडापासून दूर राहून स्वता: व समाजाचा उत्कर्ष करणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

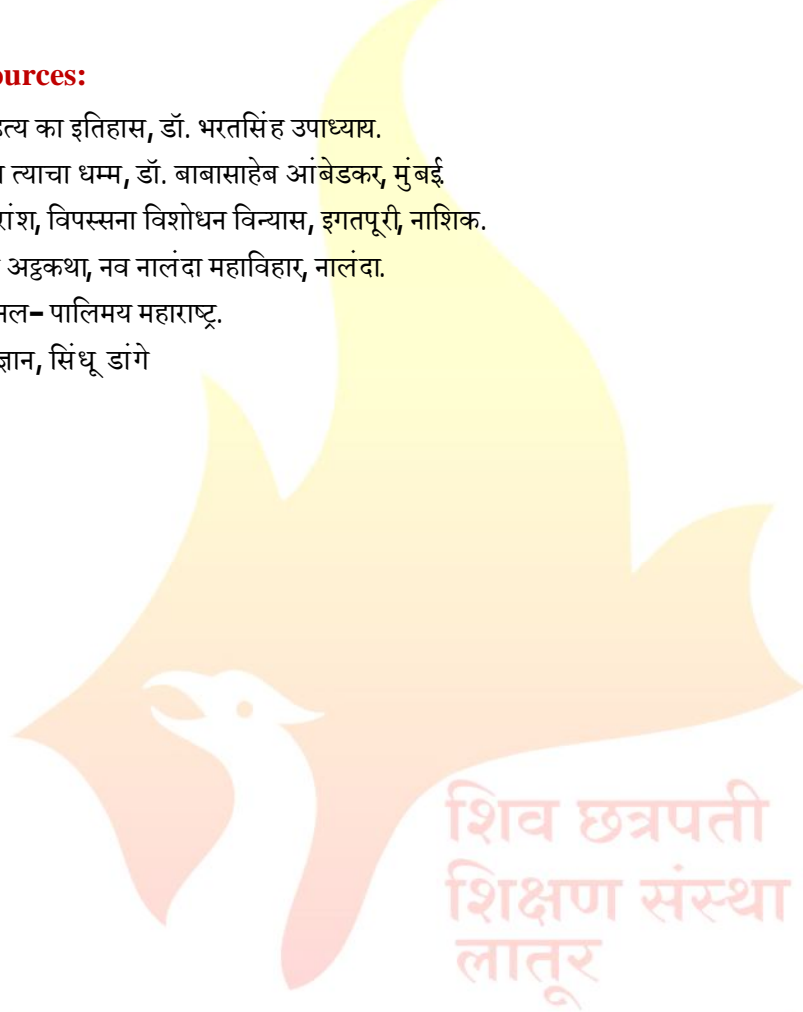
- CO 1. बुद्ध चरित्राचा अभ्यास करता येतो.
- CO 2. बुद्ध तत्वज्ञानाची आवश्यकता अभ्यास करता येते.
- CO 3. स्वआचरणातून विश्वात शांतता व सुव्यवस्था प्रस्थापित करण्यास मदत करता येते.
- CO 4. बौद्ध तत्वज्ञानाचा अभ्यास करता येतो.
- CO 5. स्वता:ला स्वता:चे दुःख नष्टकरता येतो.
- CO 6. कर्मकांडापासून दूर राहून स्वता: व समाजाचा उत्कर्ष करता येतो.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	बुद्ध चरित्र	
	Unit Outcomes: UO 1. बुद्ध चरित्र, बुद्ध तत्वज्ञानाची आवश्यकता	
II	तिलक्खण	
	UO 1. १. त्रिशरण पंचशील, २. चार आर्यसत्ये, ३. अष्टांगीक मार्ग	
III	कर्मसिद्धांत	
	Unit Outcome:	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	UO 1. १. अनात्मवाद, २. कर्मसिद्धांत, ३. कार्यकारणभाव, ४. अनित्यवाद	
IV	पुर्नजन्म	
	Unit Outcome: UO 1. १. पुर्नजन्म, २. पारमीता, ३. निर्वाण, ४. ब्रम्हविहार, ५. विपस्सना	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय.
2. बुद्ध आणि त्याचा धम्म, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, मुंबई
3. प्रवचन सारांश, विपस्सना विशोधन विन्यास, इगतपूरी, नाशिक.
4. अनुवादित अट्टकथा, नव नालंदा महाविहार, नालंदा.
5. युट्यूब चॅनल- पालिमय महाराष्ट्र.
6. बौद्ध तत्वज्ञान, सिंधू डांगे

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: RP I

Course Title: संशोधन पध्दती

Course Code: P-SDP-405

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन पध्दतीविषयी आवड निर्माण करणे.
- LO 2. संशोधन पध्दतीची संकल्पना व प्रमुख टप्पे समजून सांगणे
- LO 3. संशोधन पध्दतीतील प्रमुख समस्येची जाणीव करून देणे.
- LO 4. विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन पध्दतीतील वृत्ती वाढीस लावणे.
- LO 5. संशोधन करण्याची प्रक्रिया समजावून सांगणे
- LO 6. विद्यार्थी संशोधन कार्याचे स्वरूप व पाय-या समजून देणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन पध्दतीविषयी आवड निर्माण झाली.
- CO 2. संशोधन पध्दतीची संकल्पना व प्रमुख टप्पे समजून घेतला.
- CO 3. संशोधन पध्दतीतील प्रमुख समस्येची जाणीव करून दिली.
- CO 4. विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन पध्दतीतील वृत्ती वाढली.
- CO 5. संशोधन करण्याची प्रक्रिया समजावून घेतली.
- CO 6. विद्यार्थी संशोधन कार्याचे स्वरूप व पाय-या समजून घेतात.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I		
	Unit Outcomes: UO 1. संशोधन स्वरूप अर्थ, व्याख्या, तत्वे, व संशोधन पाय-या	
II		
	UO 1. सामाजिक संशोधन स्वरूप अर्थ, व्याख्या, तत्वे व प्रकार, महत्व आदर्श संशोधकाचे गुण	
III		
	Unit Outcome:	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	UO 1. सामाजिक संशोधनातील वस्तुनिष्ठतेचे समस्या अर्थ, महत्व व समस्या	
IV		
	Unit Outcome:	
	UO 1. संशोधन प्रक्रिया, पाय-या, समस्या सुत्रण, आराखडा, गृहीत कृत्ये, प्रश्नावली व अहवाल	

Learning Resources:

1. प्रदीप आगलावे-सामाजिक संशोधन पध्दती व तंत्रे, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर
2. डॉ. सुधीर बोधनकर सामाजिक संशोधन पध्दती, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर
3. डॉ. पू.ल. भांडारकर औरंगाबाद-१९९९, सामाजिक संशोधन पध्दती, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळासाठी, विद्याबुक
4. राम अहूजा-सामाजिक अनुसंधान, रावत पब्लिकेशन, दिल्ली-२००६
5. डॉ. गुरूनाथ नाडगोंडे-सामाजिक संशोधन पध्दती, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
6. प्रा. गजेंद्र गड-समाजशास्त्रीय संशोधन पध्दती, साधना बुक स्टॉल, कोल्हापूर.
7. प्रा.रा.ना. घाटोळे-समाजशास्त्रीय संशोधन पध्दती, मंगेश प्रकाशन, नागपुर.
8. प्रा. डॉ. सोहनराज तातेडं, सामाजिक अनुसंधान शोधविधिया,अनुप्रकाशन, जयपूर.
9. सामाजिक संशोधन पध्दती, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: Major - X

Course Title: विनयपिटक

Course Code:P-VIP-495

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि भाषेत प्रकरणे - भिक्षू-भिक्षूणींचे विनय शिकवणे
- LO 2. बौद्ध जिवनशैली, शिष्टाचार, संस्कृती इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 3. वाक्यप्रचार, संवाद, वृत्तांत इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 4. भिक्षू-भिक्षूणीचे साहित्यशैली शिकवणे.
- LO 5. पालि भाषेतील रूढी, प्रथा, परंपरा, इ.ची माहिती शिकवणे.
- LO 6. मूळ पालि सुत्तवाचणे व त्यावर भाष्य करणे.
- LO 7. भिक्षू-भिक्षूणींच्याविनयातून तथागताचा मूळ उपदेश शिकवणे

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. पालि भाषेत प्रकरणे - भिक्षू-भिक्षूणींचे विनयाचा अभ्यास करता येतो.
- CO 2. बौद्ध जिवनशैली, शिष्टाचार, संस्कृती इ.ची अभ्यास करता येतो.
- CO 3. वाक्यप्रचार, संवाद, वृत्तांत इ.चा अभ्यास करता येतो.
- CO 4. भिक्षू-भिक्षूणीचे साहित्यशैलीचा अभ्यास करता येतो.
- CO 5. पालि भाषेतील रूढी, प्रथा, परंपरा, इ.ची अभ्यास करता येतो.
- CO 6. मूळ पालि सुत्तवाचणे व त्यावर भाष्य करता येते.
- CO 7. भिक्षू-भिक्षूणींच्याविनयातून तथागताचा मूळ उपदेशाचा अभ्यास करता येतो.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	महाखंडक	
	Unit Outcomes: UO 1. महाखंडक	
II	पातिमोक्ख	
	UO 1. पातिमोक्ख	
III	कम्मखंडक	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	Unit Outcome: UO 1. कम्मखंदक (प्रारंभीक भाग)	
IV	कम्मखंदक	
	Unit Outcome: UO 1. कम्मखंदक (उर्वरित भाग) अभ्यास सहल	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय.
2. विनयपिटक, महापंडित राहूल, सांकृत्यायन
3. विनयपिटक, भन्ते तिस्सवंस, नागपूर
4. तिपिटक परिचय, मधुकर पिपलायन, सम्यक प्रकाशन नई दिल्ली
5. पालि तिपिटक परिचय, विमलकिर्ती, नागपूर
6. युट्यूब चॅनलपालिमय महाराष्ट्र.

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: Major - XI

Course Title: दिघनिकाय व संयुत्तनिकाय

Course Code: P-DWS-496

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि साहित्यातील पिटकाचा अभ्यास करणे.
- LO 2. दीघनिकायातील बुध्द तत्वज्ञान, साहित्य आणि इतिहास अभ्यासणे.
- LO 3. संयुत्तनिकायातील बुध्द तत्वज्ञान, साहित्य आणि इतिहास अभ्यासणे.
- LO 4. सुत्तपिटकाचे सामाजिक आणि सांस्कृतिक अध्ययन करणे.
- LO 5. दिघनिकाय व संयुत्तनिकायातील स्थळांचा अभ्यास करणे.
- LO 6. दिघनिकाय व संयुत्तनिकायातील उपदेश शैलीचा अभ्यास करणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

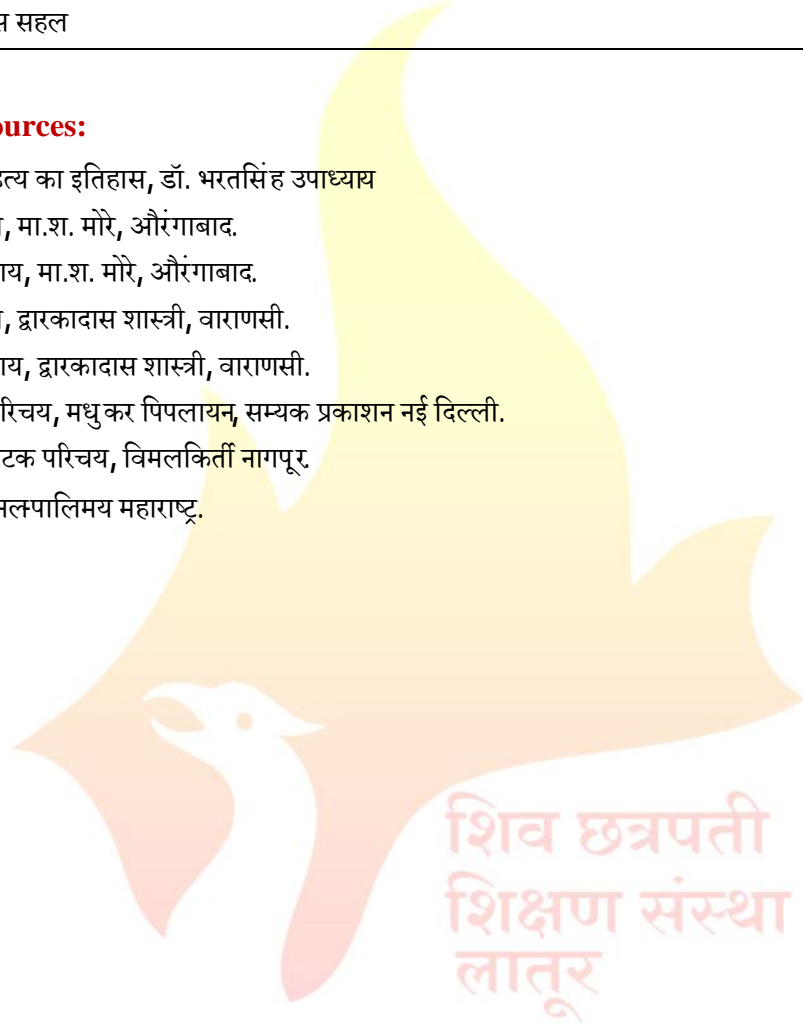
- CO 1. पालि साहित्यातील पिटकाचा अभ्यास करता येतो
- CO 2. दीघनिकायातील बुध्द तत्वज्ञान, साहित्य आणि इतिहास अभ्यास करता येतो.
- CO 3. संयुत्तनिकायातील बुध्द तत्वज्ञान, साहित्य आणि इतिहास अभ्यास करता येतो.
- CO 4. सुत्तपिटकाचे सामाजिक आणि सांस्कृतिक अध्ययन करता येते.
- CO 5. दिघनिकाय व संयुत्तनिकायातील स्थळांचा अभ्यास करता येतो.
- CO 6. दिघनिकाय व संयुत्तनिकायातील उपदेश शैलीचा अभ्यास करता येतो.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	दिघनिकाय	
	Unit Outcomes: UO 1. ब्रम्हजालसुत्त	
II	दिघनिकाय	
	UO 1. कुटदंतसुत्त	
III	संयुत्तनिकाय	
	Unit Outcome:	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	UO 1. निदानसंयुत्तपहिले ५ वग्ग	
IV	संयुत्तनिकाय	
	Unit Outcome: UO 1. निदानसंयुत्तउर्वरित ४ वग्ग अभ्यास सहल	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्यय
2. दीघनिकाय, मा.श. मोरे, औरंगाबाद.
3. संयुत्तनिकाय, मा.श. मोरे, औरंगाबाद.
4. दीघनिकाय, द्वारकादास शास्त्री, वाराणसी.
5. संयुत्तनिकाय, द्वारकादास शास्त्री, वाराणसी.
6. तिपिटक परिचय, मधुकर पिपलायन, सम्यक प्रकाशन नई दिल्ली.
7. पालि तिपिटक परिचय, विमलकिर्ती नागपूर.
8. युट्यूब चॅनलपालिमय महाराष्ट्र.

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: Major - XII

Course Title: अभिधम्मपिटक

Course Code: P-ADP-497

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. पालि साहित्यातील पिटकाचा अभ्यास करणे.
LO 2. अभिधम्मपिटकातील बुध्द विज्ञान आणि इतिहास अभ्यासणे.
LO 3. अभिधम्मपिटकाच्या आधारे मानसशास्त्राचा अभ्यास करणे.
LO 4. अभिधम्मपिटकचे सामाजिक आणि सांस्कृतिक अध्ययन करणे.
LO 5. अभिधम्मपिटकातील बुध्द तत्वज्ञानाचा अभ्यास करणे.
LO 6. अभिधम्मपिटकाच्या आधारे सुखी, समाधानी, आजारमुक्त, दवामुक्त आणि दीर्घायुष्य जीवन जगण्याची कला शिकणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

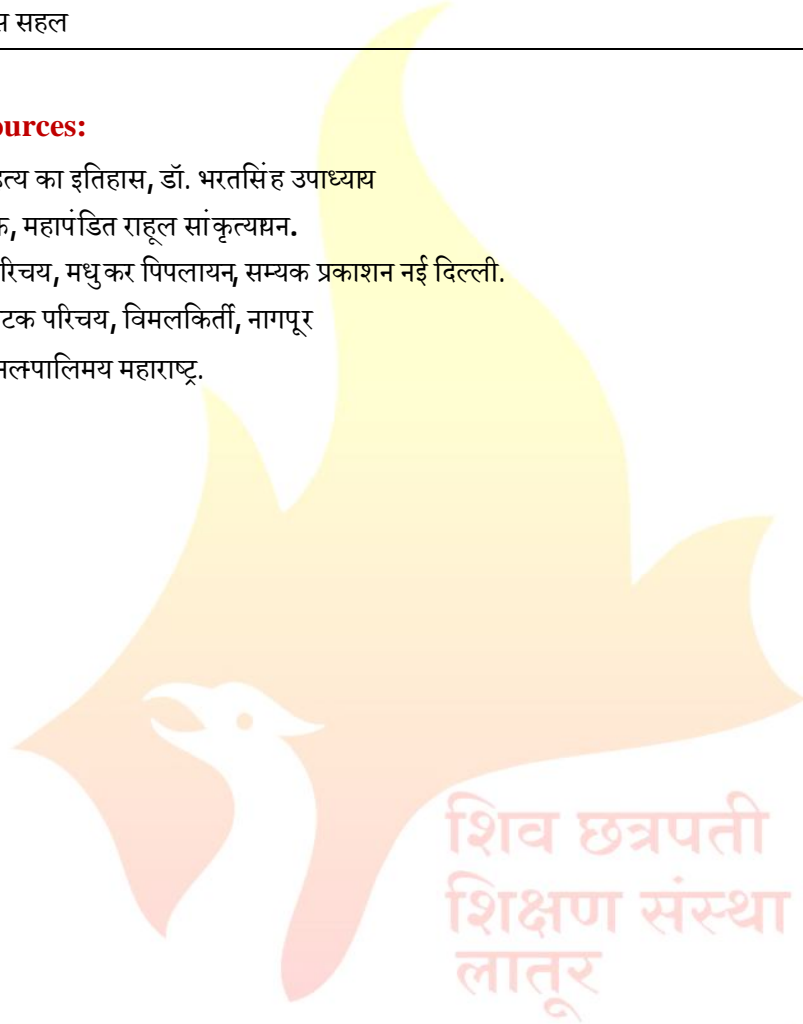
- CO 1. पालि साहित्यातील पिटकाचा अभ्यास करता येतो
CO 2. अभिधम्मपिटकातील बुध्द विज्ञान आणि इतिहास अभ्यास करता येतो.
CO 3. अभिधम्मपिटकाच्या आधारे मानसशास्त्राचा अभ्यास करता येतो.
CO 4. सुत्तपिटकाचे सामाजिक आणि सांस्कृतिक अध्ययन करता येते.
CO 5. अभिधम्मपिटकातील बुध्द तत्वज्ञानाचा अभ्यास करता येतो.
CO 6. अभिधम्मपिटकाच्या आधारे सुखी, समाधानी, आजारमुक्त, दवामुक्त आणि दीर्घायुष्य जीवन जगण्याची कला शिकता येते.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	धम्मसंगीणी	
	Unit Outcomes: UO 1. दु कमातिका	
II	धम्मसंगीणी	
	UO 1. तिकमातिका	
III	अभिधम्मत्थसंगहो	
	Unit Outcome:	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	UO 1. चित्त आणि चेतसिक	
IV	अभिधम्मत्संगहो	
	Unit Outcome: UO 1. रूप आणि निब्बाण अभ्यास सहल	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्यय
2. विनयपिटक, महापंडित राहूल सांकृत्यन.
3. तिपिटक परिचय, मधुकर पिपलायन, सम्यक प्रकाशन नई दिल्ली.
4. पालि तिपिटक परिचय, विमलकिर्ती, नागपूर
5. युट्यूब चॅनलम्पालिमय महाराष्ट्र.

॥ आरोह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: MEC-IV

Course Title: कौशल्य विकास

Course Code: P-KVS-498

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. सर्व समुहाचे लोकं वेगवेगळी भाषा बोलतात, तसे आपण पालि भाषा बोलणे शिकवणे.
- LO 2. चांगल्या संवादाचे महत्व आणि उपयोगीता समजून देणे.
- LO 3. सर्व समुळाचे लोकं वेगवेगळी भाषा वाचतात. तसे आपण पालि भाषा वाचणे शिकवणे.
- LO 4. सर्व समुळाचे लोकं वेगवेगळी भाषा लिहितात. तसे आपण पालि लिहिणे शिकवणे.
- LO 5. श्रवणाचे महत्व व फायदे समजून सांगणे.
- LO 6. पालि भाषेचे अध्ययन करून घरात, मित्रत्वात पालित बोलुन तिचे पुनर्जिवन करणे.
- LO 7. पालि भाषेच्या अध्ययनातून आंतरराष्ट्रीय संबंध प्रस्थापित करणे.
- LO 8. लेखन कौशल्याचे महत्व समजून सांगून लेखनातील अडचणी दुर करणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. सर्व समुहाचे लोकं वेगवेगळी भाषा बोलतात, तसे आपण पालि भाषा बोलता येते.
- CO 2. चांगल्या संवादाचे महत्व आणि उपयोगीता समजून घेता येते.
- CO 3. सर्व समुळाचे लोकं वेगवेगळी भाषा वाचतात. तसे आपण पालि भाषा वाचता येते.
- CO 4. सर्व समुळाचे लोकं वेगवेगळी भाषा लिहितात. तसे आपण पालि लिहिता येते.
- CO 5. श्रवणाचे महत्व व फायदे समजून सांगता येतील.
- CO 6. पालि भाषेचे अध्ययन करून घरात, मित्रत्वात पालित बोलुन तिचे पुनर्जिवन करता येते.
- CO 7. पालि भाषेच्या अध्ययनातून आंतरराष्ट्रीय संबंध प्रस्थापित करता येतात.
- CO 8. लेखन कौशल्याचे महत्व समजून सांगून लेखनातील अडचणी दुर होतील.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	श्रवण कौशल्य	
	Unit Outcomes: UO 1. श्रवणाचे महत्व, श्रवण कौशल्य, व्याख्या व स्वरूप, शब्दाशिवाय श्रवण, श्रवणाचे फायदे, श्रवण प्रक्रियेतील अडथळे, बुध्दवंदना, गाथा, सुत्त, कथा श्रवणा करणे.	
II	संभाषणकौशल्य	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	UO 1. संभाषण म्हणजे काय संभाषणाची गरज, वेगवेगळ्या क्षेत्रात, प्रसंगानुसार, विषयानुसार संभाषण करणे.	
III	वाचनकौशल्य	
	Unit Outcome: UO 1. वाचनाचे महत्व, वाचन प्रक्रियेतील घटक, वाचनाचे फायदे, वाचनाचे प्रकार-मुक, पंकट, फावल्या वेळेतील वाचण, बुध्द वंदना, गाथा, सुत्त, कथा वाचन करणे.	
IV	लेखन कौशल्य	
	Unit Outcome: UO 1. लेखनाची गरज, लेखनाचे महत्व, लेखनातील अडचणी, लेखणासाठी प्राथमिक कौशल्य-गती, सुलेखन, उचित श्रुतलेखन, लेखनसिध्दीची महत्वाचे अंगे-मांडणी, अनुक्रम, तर्कसंगती, भाषाविष्कार, वेगवेगळ्या क्षेत्रात, प्रसंगानुसार, विषयानुसार निबंध लेखन करणे, अभ्यास सहल	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय
2. बौध्द संस्कृती, प्रा. डॉ. भागचंद जैन.
3. पालि व्याकरण, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, अनु गौतम शिंदे, नवी मुंबई
4. युट्यूब चॅनल-पालिमय महाराष्ट्र.
5. ३१ दिनमें आवश्यक पालि, डॉ. भदंत आनंद कौशल्यघन
6. पालि शब्दकोष, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई
7. पालि शब्दाकोष, भदंत आनंद कौशल्यघन, नागपूर
8. पालि मराठी शब्दकोष, बाबा भारती, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई
9. मुळ पालि गद्य-पद्य ग्रंथ.

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: RP II

Course Title: प्रकल्प लेखन, बौद्ध कला

Course Code: P-BUK-499

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. बौद्ध कलेचा अर्थ, उदय, विकास व प्रभाव समजावून सांगणे
- LO 2. प्राचीन भारतीय स्थापत्य कला-वास्तुकला, शिल्पकला, चित्रकलेचा अभ्यास करणे.
- LO 3. प्राचीन भारतीय वस्त्रालंकार, नृत्य, गीत, संगीताचा अभ्यास करणे.
- LO 4. वास्तुकलेतील स्तूप, विहारे, विद्यापीठे व लेणी यांचा अभ्यास करणे.
- LO 5. बुध्दमुर्ती कलेचा प्रारंभ, विकास, बुध्दमुद्रा, हस्तकला इ. प्रकाराची माहिती देणे.
- LO 6. गांधार व मथुरा शैलीचा परिचय करून देणे.
- LO 7. बौद्ध प्रतिमा, प्रतिके व जातककथा शिल्पांचा आशय समजून घेणे.

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. बौद्ध कलेचा अर्थ, उदय, विकास व प्रभाव समजून घेतला.
- CO 2. प्राचीन भारतीय स्थापत्य कला-वास्तुकला, शिल्पकला, चित्रकलेचा अभ्यास केला.
- CO 3. प्राचीन भारतीय वस्त्रालंकार, नृत्य, गीत, संगीताचा अभ्यास केला.
- CO 4. वास्तुकलेतील स्तूप, विहारे, विद्यापीठे व लेणी यांचा अभ्यास केला.
- CO 5. बुध्दमुर्ती कलेचा प्रारंभ, विकास, बुध्दमुद्रा, हस्तकला इ प्रकाराची माहिती .मिळाली.
- CO 6. गांधार व मथुरा शैलीचा परिचय करून घेतला.
- CO 7. बौद्ध प्रतिमा, प्रतिके व जातककथा शिल्पांचा आशय समजून घेतला.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	बौद्ध कलेचा इतिहास	
	Unit Outcomes: UO 1. बौद्ध कला, अर्थ उदय, विकास आणि प्रभाव.	
II	चित्रकला	
	Latur (Autonomous) UO 1. चित्रकला, शिल्पकला, वास्तुकला, ६४ कला.	
III	मुर्तीकला	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	Unit Outcome: UO 1. स्तूप, विहारे, लेणी, गांधार व मथूरा शैली	
IV	बौद्ध प्रतीमा	
	Unit Outcome: UO 1. बौद्ध प्रतिमा जातककथाशिल्पे आणि प्रभाव ऐतिहासिक अभ्यास सहल	

Learning Resources:

1. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय
2. महाराष्ट्राच्या क्षेत्रात बौद्ध स्थापत्याचा इतिहास आणि सांस्कृतिक अध्ययन, प्रा.कु-हाडे
3. लेणीचा इतिहास
4. युट्यूब चॅनलपालिमय महाराष्ट्र.
5. प्राचीन भारतीय मूर्तीविज्ञान डॉ. वासुदेव उपाध्याय-चौखंडा विद्याभवन, प्रकाशन, वाराणसी.
6. भारतीय कलेचा इतिहास, डॉ. अनिल कठारे, सुधीर प्रकाशन, वर्धा-२०१०
7. भारतीय कला की भूमिका, भगवंत शरण उपाध्याय, पिपल्स पब्लिसिंग हाऊस, नई दिल्ली. १९९१
8. कलेचा इतिहास व रस ग्रहण, इयत्ता ११ वी, महा.राज्य. पाटयापुस्तक निर्मिती मंडळ, पुणे, २०२०

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Department of Pali

Course Type: RP II

Course Title: प्रकल्प लेखण

Course Code:

Credits: 04

Max. Marks: 100

Lectures: 50 Hrs.

Learning Objectives:

- LO 1. विद्यार्थ्यांमध्ये प्रकल्प लेखनाविषयी आवड निर्माण करणे.
- LO 2. प्रकल्प लेखनाची संकल्पना व प्रमुख टप्पे समजून सांगणे
- LO 3. प्रकल्प लेखनातील प्रमुख समस्येची जाणीव करून देणे.
- LO 4. विद्यार्थ्यांमध्ये प्रकल्प लेखनावृत्ती वाढीस लावणे.
- LO 5. प्रकल्प लेखन करण्याची प्रक्रिया समजावून सांगणे
- LO 6. विद्यार्थी प्रकल्प लेखनाचे स्वरूप व पायऱ्या समजून देणे

Course Outcomes:

After completion of the course, students will be able to-

- CO 1. विद्यार्थ्यांमध्ये प्रकल्प लेखनाविषयी आवड निर्माण झाली.
- CO 2. प्रकल्प लेखनाची संकल्पना व प्रमुख टप्पे समजून घेतला.
- CO 3. प्रकल्प लेखनातील प्रमुख समस्येची जाणीव करून दिली.
- CO 4. विद्यार्थ्यांमध्ये प्रकल्प लेखनावृत्ती वाढली.
- CO 5. प्रकल्प लेखन करण्याची प्रक्रिया समजावून घेतली.
- CO 6. विद्यार्थी प्रकल्प लेखनाचे स्वरूप व पायऱ्या समजून घेतात.

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
I	प्रकल्प लेखन	
	Unit Outcomes: UO 1. ग्रंथसाहित्य, मुलाखती, चर्चासत्र, कार्यशाळा, परिषदा, ग्रंथसाहित्य, इ.च्या माध्यमातून संदर्भ गोळा करणे.	
II	प्रकल्प लेखन	
	UO 1. वाचन व लेखन करणे	
III	प्रकल्प लेखन	

Unit No.	Title of Unit & Contents	Hrs.
	Unit Outcome: UO 1. कच्चा मसुदा तयार करणे	
IV	प्रकल्प लेखन	
	Unit Outcome: UO 1. प्रकल्प सादर करणे फिल्ड वर्क	

Learning Resources:

1. प्रदीप आगलावे-सामाजिक संशोधन पध्दती व तंत्रे, साईनाथ, प्रकाशन, नागपूर
2. डॉ. सुधीर बोधनकर सामाजिक संशोधन पध्दती साईनाथ प्रकाशन, नागपूर
3. डॉ. पू.ल.भांडारकर औरंगाबाद-१६६६, सामाजिक संशोधन पध्दती, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळासाठी, विद्याबुक
4. राम अहुजा-सामाजिक अनुसंधान, रावत पब्लिकेशन, दिल्ली-२००६
5. डॉ. गुरूनाथ नाडगोंडे-सामाजिक संशोधन पध्दती, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
6. प्रा. गजेंद्र गड-समाजशास्त्रीय संशोधन पध्दती, साधना बुक स्टॉल, कोल्हापूर.
7. प्रा.रा.ना.घाटोळे-समाजशास्त्रीय संशोधन पध्दती, मंगेश प्रकाशन, नागपूर.
8. प्रा.डॉ.सोहनराज तातेडं, सामाजिक अनुसंधान शोधविधिया, अनुप्रकाशन, जयपूर,
9. सामाजिक संशोधन पध्दती, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई

शिव छत्रपती
शिक्षण संस्था
लातूर

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
PG First Year**

Extra Credit Activities

Sr. No.	Course Title	Credits	Hours T/P
1	MOOCs	Min. of 02 credits	Min. of 30 Hrs.
2	Certificate Courses	Min. of 02 credits	Min. of 30 Hrs.
3	IIT Spoken Tutorial Courses	Min. of 02 credits	Min. of 30 Hrs.

Guidelines:

Extra -academic activities

1. All extra credits claimed under this heading will require sufficient academic input/ contribution from the students concerned.
2. Maximum 04 extra credits in each academic year will be allotted.
3. These extra academic activity credits will not be considered for calculation of SGPA/CGPA but will be indicated on the grade card.

Additional Credits for Online Courses:

1. Courses only from SWAYAM and NPTEL platform are eligible for claiming credits.
2. Students should get the consent from the concerned subject Teacher/Mentor/Vice Principal and Principal prior to starting of the course.
3. Students who complete such online courses for additional credits will be examined/verified by the concerned mentor/internal faculty member before awarding credits.
4. Credit allotted to the course by SWAYAM and NPTEL platform will be considered as it is.

Additional Credits for Other Academic Activities:

1. One credit for presentation and publication of paper in International/National/State level seminars/workshops.
2. One credit for measurable research work undertaken and field trips amounting to 30 hours of recorded work.
3. One credit for creating models in sponsored exhibitions/other exhibits, which are approved by the concerned department.
4. One credit for any voluntary social service/Nation building exercise which is in collaboration with the outreach center, equivalent to 30 hours
5. All these credits must be approved by the College Committee.

Additional Credits for Certificate Courses:

1. Students can get additional credits (number of credits will depend on the course duration) from certificate courses offered by the college.
2. The student must successfully complete the course. These credits must be approved by the Course Coordinators.
3. Students who undertake summer projects/ internships/ training in institutions of repute through a national selection process, will get 2 credits for each such activity. This must be done under the supervision of the concerned faculty/mentor.

Note:

1. The respective documents should be submitted within 10 days after completion of Semester End Examination.
2. No credits can be granted for organizing or for serving as office bearers/ volunteers for Inter-Class / Associations / Sports / Social Service activities.
3. The office bearers and volunteers may be given a letter of appreciation by the respective staff coordinators. Besides, no credits can be claimed for any services/activities conducted or attended within the college.
4. All claims for the credits by the students should be made and approved by the mentor in the same academic year of completing the activity.
5. Any grievances of denial/rejection of credits should be addressed to Additional Credits Coordinator in the same academic year.
6. Students having a shortage of additional credits at the end of the third year can meet the Additional Credits Coordinator, who will provide the right advice on the activities that can help them earn credits required for graduation.

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur
(Autonomous)
Examination Framework**

Theory:

40% Continuous Assessment Tests (CATs) and 60% Semester End Examination (SEE)

Practical:

50% Continuous Assessment Tests (CATs) and 50% Semester End Examination (SEE)

Course	Marks	CAT & Mid Term Theory				CAT Practical		Best Scored CAT & Mid Term	SEE	Total
		3				4				
1	2	Att.	CAT I	Mid Term	CAT II	Att.	CAT	5	6	5 + 6
Research Methodology	100	10	10	20	10	-	-	40	60	100
DSC/DSE	75	05	10	15	10	-	-	30	45	75
Lab Course	50	-	-	-	-	05	20	-	25	50
Field Project	100	10	10	20	10	-	-	40	60	100

Note:

1. All Internal Exams are compulsory
2. Out of 02 CATs best score will be considered
3. Mid Term Exam will be conducted by the Exam Section
4. Mid Term Exam is of Objective nature (MCQ)
5. Semester End Exam is of descriptive in nature (Long & Short Answer)
6. CAT Practical (20 Marks): Lab Journal (Record Book) 10 Marks, Overall Performance 10 Marks.

॥ आर्यो ह तमसो ज्योतिः ॥

Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur**

(Autonomous)

Semester End Examination Paper Pattern

Pattern - I

Course : Theory

Max. Marks : 45

Time: 2 Hrs

- Q.1 Answer the following questions (3 Marks each) 12 Marks**
- a) Based on Unit - I
  - b) Based on Unit - II
  - c) Based on Unit - III
  - d) Based on Unit - IV
- Q.2 Answer any THREE of the following (5 Marks each) 15 Marks**
- a) Based on Unit - I
  - b) Based on Unit - II
  - c) Based on Unit - III
  - d) Based on Unit - IV
- Q.3 Answer any ONE of the following 08 Marks**
- a) Based on Unit - I
  - b) Based on Unit - II
- Q.4 Answer any ONE of the following 10 Marks**
- a) Based on Unit - III
  - b) Based on Unit - IV

॥ आरोह तमसो ज्योतिः ॥

**Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)**

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur**

(Autonomous)

Semester End Examination Paper Pattern

Pattern - I

Course : Theory

Max. Marks : 60

Time: 2.30 Hrs

- Q.1 Answer the following questions (4 Marks each) 16 Marks**
- a) Based on Unit - I
  - b) Based on Unit - II
  - c) Based on Unit - III
  - d) Based on Unit - IV
- Q.2 Answer any THREE of the following (6 Marks each) 18 Marks**
- a) Based on Unit - I
  - b) Based on Unit - II
  - c) Based on Unit - III
  - d) Based on Unit - IV
- Q.3 Answer any TWO of the following (8 Marks each) 16 Marks**
(Based on any two Units)
- a)
  - b)
  - c)
- Q.4 Answer any ONE of the following 10 Marks**
(Based on remaining two Units)
- a)
  - b)

॥ आर्योह तमसो ज्योतिः॥

**Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)**

**Shiv Chhatrapati Shikshan Sanstha's
Rajarshi Shahu Mahavidyalaya, Latur**

(Autonomous)

Semester End Examination Paper Pattern

Pattern - I

Course : Numerical

Max. Marks : 60

Time: 2.30 Hrs

- Q.1 Answer the following questions (4 Marks each) 16 Marks**
- a) Based on Unit - I
  - b) Based on Unit - II
  - c) Based on Unit - III
  - d) Based on Unit - IV
- Q.2 Answer any TWO of the following (9 Marks each) 18 Marks**
(Based on any two units)
- a)
  - b)
  - c)
- Q.3 Answer any ONE of the following 16 Marks**
(Based on remaining two units)
- a)
  - b)
  - c)
- Q.4 Answer any ONE of the following 10 Marks**
(On any Unit)
- a)
  - b)

॥ आर्यो ह तमसो ज्योतिः ॥

**Rajarshi Shahu Mahavidyalaya,
Latur (Autonomous)**